

Vsaki mladinec - telovadec za 1. maj!

Vsa izzivanja so zaman

Volitve v Italiji so v žarišču vsega svetovnega političnega dogajanja, ker obsegajo pomen navadne volivne borbe med dvema strankama, kar je tu za borbo med dvema svetonoma, med dvema svetovnimi nazoroma. Volivna borba ni ostala omejena na samo Italijo. Vanjo je posegel predvsem Vatikan kot agencija ameriških imperialistov, vanje pa so posegli tudi ameriški imperialisti neposredno z govori njihovega veleposlanika Danna, z grožnjami, da bodo italijansko ljudstvo sestradali, če ne bo glasovalo za De Gasperijsa, in z rožljanjem svojega orožja.

Ta ostra borba, ki se bje že več tednov, zavzema vedno bolj silne oblike. Vrste se politični umori, h katerim se zatekajo neofašisti in De Gasperijsovi pajdaši, uprizorili so v Rimu vojaško paradaj iz Nemčije, ki naj bi bila vojaška parada, ki naj bi bila vojaška parada, ki naj bi bila vojaška parada.

Italijansko delovno ljudstvo ve, da je sedaj v prvih vrstah splošne borbe za demokracijo in za mir proti vsem imperialistom. In čeprav se imperialisti navzven kažejo gotovi svoje zmage, crepetajo v strahu, da bi izgubili svoje položaje tudi v Italiji. Imperialisti vedo, da njihove vojne grožnje ne bodo strle živcev borbenega naprednega ljudstva, vedo, da so demokracije sile po vsem svetu v natezu, od Kitajske do Indonezije, od Indije pa do njihovih držav samih, kjer se delovnemu ljudstvu vedno bolj odpirajo oči. In ta polet, to napredovanje, ta pohod demokracijskih sil, ki ga ne more zaježiti nobena imperialistična sila, spravlja imperialiste v historijo.

Vprašanje Italije je vprašanje zmage ali poraza imperialističnih sil v Evropi. Italija naj bi po njihovih načrtih predstavljala prednjo postojanko njihovega varnostnega pasu, ki se hočejo kot verigo okleniti okoli sovjetske zveze in naprednih demokracijskih držav v vzhodni Evropi. Če postojanka naj bi potem začel napad za uničenje naprednih sil. Toda ta postojanka se majo.

Zmaga demokracijskih sil v Italiji pomeni prekrivanje vseh imperialističnih načrtov v zvezi z Evropo, pomeni zmanjšanje možnosti nove vojne, pomeni začetek likvidacije imperialistov v Evropi sami.

Da bi podprli De Gasperijsa, ki se mu dajejo tla pod nogami, so imperialisti v svoji nemoči vrgli v svet svoj poskusni balon z zvezi s Trstom.

Pri tem so računali z nacionalnimi čustvi italijanskega ljudstva, katerega je pol stoletja opajajo z blestnimi frazami o italijanstvu Trsta, ki naj bi bilo pravi simbol. A italijansko ljudstvo ni nasledilo italijanskega ljudstva mora danes reševati drugo, bolj važna, bolj neposredna življenjska vprašanja, ki se tičejo njegovega vsakdanjega obstoja. Manever s Trstom torej ni uspel, beseda Trst sama ne more več nikogar opajati razen peščice plačanih kričavcev v Trstu in italijansko ljudstvo dobro ve, da se bo to vprašanje lahko mirno rešilo z neposrednim sporazumom med vsemim demokracijsko Italijo in novo Jugoslavijo.

V zvezi z italijanskimi volitvami, ki imajo tako velik pomen za vso Evropo, pa se je povečala sovinstična govorila tudi v Trstu samem. Po uradnih se na pobudo Lega Nazionale vrše priprave za nek velik dogodek, ki naj bi pripeljal v najkrajšem času, po karavanah in barih suljajo in si tajinljivo pripovedujejo o prihodu berberov v Trst. Vpliven milanski list celo povedati, da bodo 15. t. m. v Trstu karabinerji, v gledališču pa bodo deklatirali igralec Benassi »Saluto Italico«, deklatirala ga tudi na gradnem tržaškem radiu. Po mestu se množijo letaki z zahtevami po Istri, »kaj poziva ljudstvo na nekak ple-

Delovnega ljudstva ne bodo upognili niti z uprizarjenjem procesov niti z umori delavcev

V preteklih štirinastih dneh je zavzela sindikalna borba zelo ostre oblike. Na poskus industrijeve oziroma onih, ki jih podpirajo, da bi omejili delavske sindikalne svoboščine, so delavci odločno odgovorili in šli iz tovarn na ulice. Šli so, da bi branili pravico zborovanja v tovarnah, branili eno svojih najosnovnejših pridobitev: tovarniške odbore. Odgovorili so na poskus ravnateljstva GRDA, da bi zrahljali vezi med sindikalno organizacijo in tovarniškimi odbori.

Zgodilo pa se je prvokrat v treh letih, da je policija posegla v čiste sindikalne spor in z najhujšo brutalnostjo razgnala delavce, ki so hoteli protestirati pred ravnateljstvom ladjedelnic. S tem pa se je čisto jasno pokazalo, kako so industriji tesno povezani s policijo, kako čuva in brani le-ta njihove interese.

Poleg policije pa so nastopili proti delavcem tudi zločinci iz ul. Caviana. To seveda na poseben, njih svojstven način. Na Korzu so umorili napol slepega delavca, sindikalnega zaupnika tov. Planinska, ki je bil med največja častnejši pogrebi, kar jih je Trst sploh videl, pa je bil miren. Tih toča odločen opomin vsem neofašistom, policiji in vojaški upravi, da ljudstvo ne bo več dopuščalo, da bi se neki zločini ponavljali, da bo znalo braniti svoje pridobitve in da ne bo pozabilo teh zločinov in zločinov, ki jih izvršujejo, ter da bo prišel dan, ko bo z njimi enkrat za vselej obračunalo.

V svojem onemoglem besu, ker jim ne uspe ukloniti delavstva, pa so industriji s pomočjo oblasti spravili na zatočno klop sindikalne voditelje, ki so govorili delavcem o njihovih pravičnih zahtevah ter jih obdolžili nasilja. Postavili so jih pred sodišče, čeprav so vedeli že vnapreč, da jih ne morejo ničesar dožiti. Toda bila je potrebna farsa, bilo je potrebno prestrašiti delavstvo in vsaj poskusiti, da bi se omelele njegove pravice. A farsa ni uspela. Ni uspela spriči odločnosti in strjenosti vsega delavstva, ni uspela tudi zato, ker so bile same obtožbe popolnoma lažne in potegnjene za lase. Tovariše Bukovca, Rizzottija in Destradija so morali opustiti ter so se tako še enkrat osmežili pred vsem de-

biscit, podtvarjani pa umorijo na Korzu na pol slepega sindikalista.

Vse te mržljene priprave, vse histarično kričanje, vsa izzivanja pa ne morejo doseči svojega učinka. Tržaško delovno ljudstvo se zaveda svoje moči, se zaveda, da je člena velike verige demokracijskih sil, ki prepleta ves svet, ve, da imperialisti trepetajo v strahu in da se dobro zavedajo, da je med besedami in dejanji pač velik prepad. Zato je ljudstvo mirno in se ne da izzvati. Naj se bo vprašanje Trsta v bodoče rešilo kakorkoli, mimo vojne ljudstva ne bodo mogli iti. Dotlej pa tržaško ljudstvo zanteva spoštovanje mirovne pogodbe, spoštovanje obveznosti, ki so jih vse države sprejele in to toliko bolj, ker je to ljudstvo sprejelo mirovno pogodbo le za to, da se ohrani mir, ker je bilo to zanj velika žrtev.

Predlog imperialistov je imel namena izzvati v Trstu napetost, narodnostna trenja in borbe ter konflikt med Italijo in Jugoslavijo, mi pa ne bomo dopuščali, da bi do tega prišlo. Naše ljudstvo ne bo nasledilo imperialistični propagandi in poskusom ustvarjanja vojnega ozračja, temveč se bo še naprej borilo, da se izvedejo sklepi mirovne pogodbe, ki mu vsaj deloma jamčijo možnost demokracijske izzivljanja. In na tej poti ga ne bo nihče ustavil.

demokracijskim ljudstvom. Tako je tudi ta poskus reakcionarjev klavrno propadel.

Hoteli so obsoditi sindikalne voditelje, čeprav so trdili, da jim sodijo le kot ljudema. Hoteli so jih obsoditi, ker se bore na čelu delavskih množic proti imperializmu, proti poskusom uničenja tržaške industrije, pomorstva in irgovine.

Organizirano delavstvo, ki odločno brani svojo industrijo, ker brani ž ne svole življenje, je imperialistom trn v peti in tudi prepovedi zborovanj v tovarnah imajo svoj globlji pomen. Ni naključje, da so prepovedali zborovanje ravno tedaj, ko bi morali delavci razpravljati o ukazu 109, ki je prav tedaj zapadel, o novi delovni pogodbi in o tovarniških odbori. S tem svojim nastopom so hoteli odvrniti delavce od njihovih osnovnih življenjskih vprašani, ki terjajo nujno rešitev. O teh vprašanih ne bi smeli torej delavci med seboj razpravljati, zlasti ne v tovarnah, kjer je to najlaže in najbolj prikladno.

Proces proti sindikalnim voditeljem je bil torej poskusni balon, ki jim je splahnel v rokah. In kakor jim ta poskus ni uspel, tako jim ne sme uspeti noben nadaljnji poskus, ker bi to pomenilo konec tržaške industrije in popolno bedo za vse tržaško delovno ljudstvo.

Delavstvo se dobro zaveda, da je svoboda zborovanja življenjska pridobitev, ki jo je treba odločno braniti, kajti politične svoboščine se ne dajo ločiti od ekonomskih zahtev delavstva in od njegove bor-

milost in nemilost industrijem. Tem industrijem se res toži po fašizmu, toži se jim po starih časih in to so najbolje pokazali, ko so nagnali policijo proti delavcem. Oni pa tudi dobro vedo, da se ti

POGREBA TOV. PLANINSKA SE JE UDELEŽILA OGROMNA MNOŽICA

be za boljše življenjske pogoje, nam je fašizem v preteklosti prav nazorno pokazal, da konec političnih svoboščin delavstva pomeni tudi njegovo gospodarsko zaslužjevanje in njegovo prepušcanje na

čas ne morejo povrniti, ker razvoj gre svojo pot.

Na njegovem pohodu k boljšemu življenju ne bo delavstva ustavila ne policija ne razni Cosulich ne uprizorjeni procesi ne umori delavcev.

Kmetom v Zgoniku, Malem in Velikem Repnu grozi popolna gospodarska propast

Prepovedali so jim dostop v gozd in na pašnike, ter vzeli njih zemljo v „najem“

Mnogokrat smo že pisali o gospodarskem uničevanju naših kmetov, ki je imelo ves videz načrtnosti, toda takšnega primera, kakor ga nam sedaj nudijo vasi, ki leže ob vznožju Volnika, pa doslej nismo videli.

Zgonik, Mali Repen, Veliki Repen so sedaj na robu gospodarske propasti, če bo vojaška uprava izvajala ukrepe, ki jih je pred kratkim proti njim podvela.

Ni dolgo od tega, ko sta prišla v Zgonik dva uradnika VU iz Trsta. Po njunem nalogu je zgoniški župan gospod Gruden sklical vaščane, ki imajo svoje pašnike, travnike in gozd za vasjo pa vse gor do Volnika to je do meje, naj se zberejo. Nato sta uradnika prebrala seznam števil vseh zemljiških parcel nad vasjo in dejala, da morajo dati kmetje te parcele v najem vojaški upravi ter v ta namen podpisati neke listine. Seveda sta goverila po italijansko in župana je nekako prevajal. Tudi listine so bile italijanske.

Kmetje seveda spočetka niso hoteli teh listin podpisati, upirali so se. Tedaj sta jim uradnika rekla, da bodo morali priti podpisat listine pa v Trst. Mnogi so nato listine podpisali.

Vprašali smo jih, kaj so podpisali, toda dejali so nam, da sami ne vedo, kaj. Ljudje se sprašujejo, kaj vruga bodo Anglaameričani počeli tam za vasjo pa vse do meje: ali bodo res potrebovali vse to področje za vaje in streljanje, ali pa ga mislijo morda celo utrjevati. Dejstvo pa je, da ne sme noben kmet več v svoj gozd, na svoje pašnike in travnike in da so za vasjo nekaki rdeči koli, ki označujejo, do kam smejo kmetje iti.

Sicer pa so bile vaje med omejenimi vasi in Volnikom - vsa zimo, strelali so tam z minometi, da

je bilo veselje in napravili seveda veliko škodo. Te škode pa ni nihče pavnil, niti ocenil. Ljudje pravijo, da so torej sedaj na slabšem kot za časa fašizma. Tedaj so jim delali škodo, pa so jim jo vsaj deloma povrnil. Pa tudi na varnost ljudi in zlasti otrok niso došli nič pazili. Po vsem področju, kjer so streljali, leži razno razstrelivo, ki je v veliko nevarnost zlasti otrokom.

Sedaj pa se ne zadovoljujejo več s tem, kakor da ne bi bili napravili že dovolj škode, hočejo popolnoma upropastiti in jim vzeti zemljo v najem. In svoje mere so začeli že izvajati. Ko je šlo nekaj mladincev iz vasi po drva, so jih policaji ustavili, peljali na občino in zaslišali, kaj so na onem zemljišču iskali.

V Zgoniku je prizadeta skoraj vsa vas. Večina posestnikov ima namreč svoje pašnike, travnike in gozd ravno nad vasjo. Pod vasjo pa imajo njive in vinograde. Ljudje bodo morali prodati skoro vso živino, če se bodo ukrepi vojaške uprave izvajali. Kmetje so nam dejali: »Popolnoma smo ob seno, ob pašo, ob drva in ob steljo.«

Ono malo drv, ki jih imajo pod vasjo, bodo kmalu posekali, pa ne bodo imeli s čim kuriti. Malokdo ima še v zalogi nekaj sena, morda še za dober teden. Sedaj bodo morali gnati živino na pašo, ker ji nimajo več kaj pokladati v jasli. Kam pa naj jo pošenejo, ko so jim tik za vasjo potegnili nekako mejo, preko katere ne sme nihče? Če pa pojde kdo gor, so dejali, da bo moral sam odgovarjati, če se mu kaj pripeti, če pa bo vsekaj kako vejo, bo kot da bi jo ukradel. Pomislite, ukradel na svojem gruntu!

Enako kot s senom je tudi s steljo. Kam naj pojdejo konji? Ali jim jo bo morda poslal Marshall? Toda ljudje ne bodo mogli dobro

obdelovati polja niti pod vasjo. Kaj jim pomagajo njive, če bodo morali prodati živino in bodo ostali brez gnoja in vprege?

Toda stvar ne bo šla tako gladko, kot si gospodje imperialisti mislijo. Ljudje so ogorčeni, ker vidijo, na kako umazan način jih hočejo uničiti, spraviti ob vse. Zato odločno zahtevajo, da se te mere prekličejo in hočejo nič slišati o nobenem najemu, ki ni nič drugega kot dejanska razlastitev. Če pa se gospodje res hočejo igrati, po zemlji naših kmetov vojske in nikakor ne mislijo odstopiti od svojih zahtev, tedaj pravilo kmetje, naj pa jim oni preskrbijo seno, steljo in drva. Svar je nujna in zahteva takojšnje rešitve.

Neki kmet nam je dejal, da bo moral mnogo kmetov prodati prav svo živino, ker nimajo pod vasjo nič sena. Ta kmet pa ima šest repov v hlevu, prodati bi jih moral pet, ker nima sena in ker je dostej vedno imel živino v hlevu je šest mesecev, šest mesecev pa jo je gonil na pašo. Dostej je potreboval za svojo živino od 180 do 200 stotov sena in 8 vozov listja za steljo. Če ne bo smel več na svoje zemljišče, naj mu pa takoj preskrbijo seno in slamo. Toda savi ne bo hodil iskati sena po Furlanije oblasti, ki so mu odvzele zemljo, naj same preskrbijo seno in slamo.

Tako pravijo vsi in se kar ne morejo načuditi samovoljni novih oblastnikov. Enako je v Malem Repnu, kjer imajo ljudje pašnike in gozd za vasjo. Toda še bolj so prizadeli. Za vasjo je namreč dolina, ki je globoko zarita pod hrbi in v kateri so lepe njive.

V Velikem Repnu je izmed 80 posestnikov, prizadetih okoli 60. Poleg tega pa se v Velikem Repnu povzročili mnogo škode kmetom s (Nadaljevanje na 2. strani)

Liudstvo bo branilo mir Vsi in vse za 1. maj!

Proslava 4. obletnice ustanovitve brigade Garibaldi - Trieste

Še mejo v mestu samem neofašisti svobodno pobijati delavce. Tudi dvorane za kongres partizanov niso hoteli dati. In v zadnjih dneh si razni »polkovniki«
Fonde upajo še govoriti o svojih »partizanih«
(guardia civica, X Mas, repubblicani), ki naj bi osvobodili Trst. Vršila se je velika gonja proti partizanom, ker so hoteli ločiti ljudstvo od njih, toda vsa ta gonja je bila zaman. Tudi zadnje ponudbe treh zapadnih velesil, da bi dale Trst Italiji, niso uspeli v svojem namenu, čeprav je bil njihov namen povzročiti incidente. Toda vse kričanje ameriških imperialistov, vse grožnje z vojno bodo prazne, ker narodi vojne nočejo, ker stoje v obrambi miru Sovjetska zveza, vse napredne države v vzhodni Evropi in napredne sile v vsem svetu.

Ljudstvo hoče mir in zato bosta morala ugoditi vprašanje Trsta med seboj Jugoslavija in Italija. Ljudstvo pa tudi zahteva udeležbo v namenu, čeprav je bil njihov namen povzročiti incidente. Toda vse javni upravi, ki je sedaj v rokah onih, ki se za časa borbe niso niti malo zganili ali pa so sodelovali z okupatorjem.

To je priložnost vsebina obeh govorov. Po govorih so slovenski in italijanski pevski zbori zapeli več pesmi, godbe pa so zaigrale razne himne. Končno je tov. Joco pozval vse navzoče, naj se čim bolj pripravijo za manifestacije 1. maja.

Obupen položaj našega kmetijstva

Posledice in težo prestane krute vojne občuti še danes na svojih ramah ravno naš kmet, ki je v tem najbolj prizadet. Vojna je pustila našemu gospodarstvu take sledi, ki se ne da-
jž izbrisati v nekaj letih. Porušene in požgane kmečke hiše, hlevi in skednji, uničeni vinogradi in sadovnjaki, posekani gozdovi, pomendrani in potepnani travniki in njive vse to zahteva mnogo let dela tudi v onih državah, kjer posvečajo kmetijstvu največjo pažnjo.

Poglejmo v kakšnem položaju je naše kmečko gospodarstvo pod anglo-ameriško vojaško upravo. Res je, da tu nimamo obširnih in razsežnih posestev in da so velika posestva last raznih veleposestnikov, in odvetnikov. Večina teh posestev je v miljskem okraju, nekaj pa tudi v bližnji tržaški okolici. Gornja okolica in Kras nista nikoli privlačevala tržaških kapitalistov, da bi tam nakupovali zemljišča in jih izkoriščali. Tržaški kapitalisti in trgovci so raje kupovali zemljišča v rodovitni furlanski ravnini. Slovenski kmetje, ki obdelujejo kraško zemljo, so mali posestniki, ki si morejo služiti kruh v mestu, a. e. na tej zemlji ne pridelajo toliko, da bi lahko preživljali sebe in svojo družino. Malo je kmetov v bližnjih vaseh, ki žive samo od zemlje, in se li se bavijo večinoma z živinorejo in vinogradništvom. V spodnji okolici pa imamo kmete, ki se bavijo z zelenjavo in vrtninami, to so tako imenovani tržaški »amandirjerji«.

vojne dobičke je imel naš kmet v tej vojni?

Naše gospodarstvo je v obupnem položaju. Kar ni uničila in razdejala vojna, je pokončala suša, ki že dve leti uničuje še tisto malo, kar je ostalo. Kmet je bil zaradi pomanjkanja krmil in sena primoran prodati živino. Brez živine pa ni gnoja, umetnih gnojil in škropil. Če jih je že moglo sploh dobiti, so dosegla take cene, da jih kmet ne more kupiti. Primanjkuje pa tudi semen, orodja in drugih potrebščin.

Toda kar nista uničila vojna in suša, to so uničili še z minami pri gradnji nove avtomobilske ceste. Kmetom so bila odvzeta najboljša zemljišča, poleg tega pa jim povzročajo ogromno škodo anglo-ameriški vojniki s tanki, topovi in streljanjem. Za gradnjo novih strateških cest, za neuspšno pogozdovanje je vojaška uprava porabila milijarde, za izboljšanje pašnikov pa je dala le nekaj milijonov in še te pašnike so pozneje uničili.

Takšno je stanje našega gospodarstva po treh letih vojaške uprave in perspektive za bodočnost so še slabše.

Gerbec Marj

Tekmujmo za 1. maj!

Draginjska doklada ostane neizpremenjena

Zveza industrijcev je hotela predložiti sindikatom znižanje draginjske doklade, češ da so cene življenjskih potrebščin padle. Sindikati pa so ta predlog takoj odbili, saj je bilo, ne glede na to da delavske meze še zdaleka niso ustrezne življenjskim potrebam, v nasprotju z dogovorom, po katerem naj bi se draginjske doklade znižale šele tedaj, ko bi cene padle za 8 odstotkov v primeri s prejšnjimi meseci, kar pa se ni zgodilo. Te dni se je namreč sestel Tržaški odbor za določevanje indeksa cen in ugotovil, da so se srednji mesečni družinski stroški v marcu povišali za 872 lir. Na podlagi te ugotovitve bodo pač morali delodajalci odnehati od svoje zahteve in draginjska doklada za meseca april in maj ostane nespremenjena. Seveda pa se delavci samo s tem ne morejo zadovoljiti, ker je njih življenjska raven zelo nizka in kupna moč njihovih mezd doseže komaj 60 odst. njihovih dejanskih potreb.

Na Montebellu je bilo vse praznično. Nasproti tribuni je stalo zastopstvo brigade s svojo bojno zastavo, okoli te zastave so se zbrali vsi partizani, ljudstvo; godba Rinaldi in godba iz Campor pa sta igrali narodno osvobodilne pesmi. Zbranemu ljudstvu sta spregovorila tov. Gasperini in tov. Kenda.

Vojaška uprava ni dovolila partizanom, da bi proslavljali ta svoj praznik sredi mesta, temveč jih je potisnila na rob mesta, medtem ko

Zavarovanje proti boleznim mora veljati tudi za kmete

Med mnogimi kmečkimi vprašanji, ki čakajo rešitve, je tudi vprašanje socialnega zavarovanja naših kmetov in poljskih delavcev proti neizogodam, boleznim in starosti.

Za časa fašizma so sicer bili kmetje nekako zavarovani proti neizogodam pri poljskem delu, toda to zavarovanje je bilo zelo nepopolno. Prispevke za to zavarovanje so plačevali kmetje skupno z zemljiškimi davki. To zavarovanje je v veljavi še danes, čeprav je fašizmu odklenkalo. Kako je to zavarovanje pomanjkljivo, nam najbolj nazorno kažejo naslednji primeri: kmetom izplačajo zelo majhno odškodnino v primeru neizogod, toda le, če se jim neizogoda pripeti na polju, ne pa na poti s polja ali doma. Tako ne dobi kmet nič, če se pelje na praznem vozu in če pade pri tem z voza ter se ponešreči, dobi pa odškodnino, če je voz poln. Če rečimo kuha kmet hrano za prašiče in se pri tem prevrne kotel ter ga opari, ne dobi nič. Takih primerov zelo nesmiselnih določil zavarovanja je še mnogo. Če se kmetu pripeti smrtna neizogoda, dobe njegovi sorodniki le 30.000 lir, kar bi bilo približno srednja mesečna plača nameščenca. Do pred kratkim pa so dobivali le 15.000 lir.

Vsakomur bo pač jasno, da samo zavarovanje proti neizogodam, pa če tudi bi bilo popolno, ne bi zadostovalo. Za kmete je treba poskrbeti tudi, če zbolijo ter za njihovo starost. Zato se kmetje že okoli 30 let borijo, da bi imeli tudi oni kakor drugi delavci in nameščenci pravico, zavarovati se pri bolniških blagajnah proti boleznim, neizogodam, starosti in nesposob-

Vprašanje je zelo pereče in ni dolgo od tega, ko so tudi kmetje v Italiji po svojih organizacijah zahtevali, da pride do njegove čimprejše rešitve.

Mnogi kmetje so šli zaradi bolezni v njihovih družinah na dražbo. Če kmet ali kak član njegove družine zbolijo, ne skrbi nihče za njegovo bolniško oskrbo in mora sam nositi vse stroške. In pomisliti moramo, da stane vsak dan bolniške oskrbe 1400 lir! Imamo mnogo primerov, da so morali kmetje prodati iz hleva zadnji rep, da so krili stroške za bolnišnico.

To se mora prenehati. Zato so Enotni sindikati začeli odločno nastopati z zahtevo, da dosežejo kmetje tudi na tem polju, kar so dosegli delavci in uradniki pred njimi.

Stavka pi Acegat-u

Izterjevalci pri Acegatu so nedolgo od tega stavkali, ker so jih prikrajšali za nekatere njihove pravice. Ker so izterjevalci mnogokrat zaman protestirali pri upravnem svetu podjetja, so se pritožili na urad za delo, ki je sklical obe zainteresirani stranki na sestanek, toda upravni svet ni postal tja svojih predstavnikov. Zato so delavci sklicali skupščino in napovedali enodnevno stavko, pri čemer so bili soglasni vsi člani obeh sindikalnih organizacij.

Tovarniški odbori se morajo priznati in zaščititi

Novembra preteklega leta, ko je zapadla stara delovna pogodba in normativna pogodba so Enotni sindikati predložili Zvezi industrijcev načrt za novo pogodbo. Poleg tega so pa tudi predložili načrt za pravilnik tovarniških odborov in odborov v podjetjih.

Enotni sindikati so predložili načrt za splošno pogodbo za vse industrijske stroke, da bi tako zagotovili minimalne meze vsem delavcem, tudi ne specializiranim.

Sedaj, ko hočejo odvzeti delavcem njihove sindikalne pravice in priborjene svobode, postaja vprašanje priznanja tovarniških odborov še bolj pereče. V načrtu o teh odborih, ki so ga sindikati predložili delodajalcem, je govora tudi o pravici zborovanja v tovarnah. Jasno je, da si delavci ne bodo dopustili odvzeti priborjenih svobod, zato sedaj odločno zahtevajo, da se sklene med sindikati in delodajalci sporazum, ki bo jamčil tovarniškimi odborom in od-

Položaj teh naših malih posestnikov, najemnikov in polovinarjev je zelo kritičen. Davki so vsako leto višji, najemnine lahko gospodarji do 28 krat povišajo, polovinarji morajo še vedno dajati gospodarjem polovico svojega pridelka. Če si ogledamo davčne pozive, ki jih letos dobivajo naši kmetje, opazimo na njih kar 12 vrst davkov. Vsa kmet dobi pet, šest, pa tudi deset takih pozivov, to pa še niso davki. V kratkem bodo sledili še novi. Pošiljajo že obvestila za davek na premoženje, pripravljajo pa tudi že davek na vojne dobičke. (Kakšne

borom v podjetjih popolno in neovirano delovanje v korist delavstva. Večraj ob 10. uri so bila med zvezo industrijcev in zastopniki Enotnih sindikatov pogajanja za sklenitev pogodbe, ki naj bi določila, kakšna je pristojnost in kakšne so naloge tovarniških odborov. Pogajanja se bodo nadaljevala.

Pekovski delavci zahtevajo novo delovno pogodbo

31. decembra je zapadla stara pogodba za pekovske delavce in Enotni sindikati so jo odpovedali ter nekoliko kasneje predložili zvezi pekovi načrt nove pogodbe, na katerega podlagi bi se morala začeti pogajanja. Peki pa jim niso odgovorili. Po treh mesecih, ko ni bilo od nikoder odgovora, so se pekovski delavci sestali na skupščini in poslali pekovi pismo z zahtevo, naj čimprej

Tekmovanje za 1. maj

Zveza enotnih sindikatov Tržaškega ozemlja vas poziva, da napnete vse svoje sile, da bo tudi letošnji prvi maj — mednarodni praznik delovnega ljudstva — čimbolje uspel. V ta namen razpisuje zveza ES tekmovanje med tovarnami in podjetji z naslednjim programom:

1. za največje število telovadcev (do 38. leta);
2. za večji prispevek k pripravljalnemu delu za ta praznik;
3. za najboljše stenčes o 1. maju;
4. za razširjenost naših sindikalnih časopisov (Delavsko-kmečka enotnost in Unità Operaja);
5. za čim večjo kulturno in športno dejavnost ob priložnosti prvomajskih proslav;
6. za povečanje števila novih članov naše organizacije;

Tekmovanje se prične s 30. marcem in bo trajalo do vključno 30. aprila.

DELA VCI

Potrudite se, da bo 1. maj vaš resnični praznik, v duhu borbenih radicij delovnega ljudstva Tržaškega ozemlja.

ZVEZA ENOTNIH SINDIKATOV TRŽASKEGA OZEMLJA.

Kmetom v Zgoniku..

(Nadaljevanje s 1. strani)

širjenjem ceste proti Opčinam, saj gre ta cesta mimo njihovih najboljših njiv in vinogradov. Cesto širijo tudi okoli Zgonika in najbrž gotovo ne zaradi tega, da bi se Zgoničani ob večerih sprehajali po njej.

Odkar pa so dali kmetje zemljo v najem, se ni nihče več oglašil. Ob podpisovanju »pogodbe«
nista uradnika nič omenila tega, kdaj in kdo bo plačal najemnino. Le tja gor za vas, da ne smejo iti.

Predsednik občine g. Gruden, ki bi moral pač skrbeti za blaginjo svojih sovaščanov, pa je znal na vprašanja kmetov, kdaj bodo dobili odškodnino, povedati le to: »Ko bodo začeli streljati, se bodo že zbudili!«

Takšen je položaj v vaseh ob znožju Volnika, vaseh, ki so se itak že tako težko preživljale, tako da mora večina vaščanov hoditi delat v mesto ali na razna cestna in podobna dela. Če se stvar ne uredi, bodo te tri vasi popolnoma propadle, ker je seveda popolnoma v skladu z načrti imperialistov. A ljudje se ne bodo vdali, borili se bodo, saj gre za njihovo obstoj, za njihovo življenje.

Tovarniška zadruga Enotnih sindikatov sporoča vsem delavcem in kmetom, da je dospela nova pošiljka spodaj navedenih oblačil: moške obleke, dežni plašči, hlače, športni jopiči, velika izbira moškega in ženskega blaga, kakor tudi moških, ženskih in otroških čevljev po tovarniški ceni. Nadaljuje se prodaja velike izbire moškega in ženskega perila, nogavic, robcev itd.

Zadruga prodaja tudi na 4 mesece obroke. Delavci in kmetje, spomnite se: Tovarniška zadruga ES, ul. Zonta 2!

nosti za delo. Mali kmetje, ki žive izključno od svojega zemljišča, so to doslej zaman zahtevali in so jim vpis v bolniško blagajno vedno odklanjali.

Po nabrežinskem okraju

Se dva tedna, pa bo tu prvi maj. Vse demokratično ljudstvo Tržaškega ozemlja se pripravljajo, da bo letošnja proslava lepša kakor vse dosedanje. Zanimalo nas je, kako se pripravljajo tudi naši Kraševci. Zato smo šli pogledat v Nabrežino, kako je tam sori.

Priloge za 1. maj

Manjše vasi, Sv. Ivan, Sesljan, Vitovlje, Prečnik, Kamnolom in Postavica so nabrale v enem tednu in že oddale 503 kg hrane (lestenin, riza, mada, jajc, moke in fižola) ter 20.300 litr. Večje vasi, Nabrežina, Salez, Zgodilica in Sv. Križ pa še nabirajo, ali pa so že nabrale in bodo te dni oddale hrano in denar. Računajo, da bodo v vsem okraju nabrali med 1000 kg živeža in okrog 100 tisoč litr. Obenem pa bo nabrežinski okraj prinesel tudi tisoč palic za bakle.

V Nabrežini so preskrbeli že za reditelje. Prijavilo se jih je 163.

Lansko leto je bil nabrežinski okraj glede priprav za prvomajsko proslavo najboljši na našem ozemlju. Okraj je dobil tri zastavice, posamezne vasi pa štiri. Letos so že imeli prehodno plavo zastavico, ki pa je prešla sedaj na Opčine.

Največ telovadcev je pri Sv. Križu, v vsem okraju se jih vadi nad 600. Opaža pa se, da nekateri ne prihajajo redno in čakajo zadnje dni. Do sedaj so bolj marljivi moški kakor pa ženske, kar se zdi nekam čudno. Za pionirje ni bilo v prvem času dovolj preskrbljeno, ker so primanjkovali vadiatelji. Sedaj pa je tudi v tem oziru urejeno.

Čudno pa je, da si niso še do sedaj razne vasi napovedale medsebojnega tekmovanja. Morda se bodo zganile zadnje dni. Pa bomo videli, katera vas, ali sindikalna podružnica bo najboljša v pripravah in uspehih.

Nekaj novic iz okraja

Kako pa je drugače, tam po nabrežinskem okraju?

Nič posebnega ali izrednega. So pa take malenkosti, ki tarejo marsikaterga Kraševca.

Skoraj vsi so že posadili krompir, grah in drugo. Vreme je bilo ugodno, tudi dež je zalil. Kar naenkrat pa

jih je prestrašil sneg po bližnjih vrhovih. Bila pa je neokusna aprilska šala narave, ki ni napravila nobene škode. Dež pa bo le koristil. Tudi sadno drevje, ki pa ga je premalo, dobro obeta.

V Medji vasi jim ni prav. Kmetje in polovinarji devinskega grofa, ki imajo zemljo onstran italijanske meje, so nezadovoljni. Meja je prav blizu. Prej so bili v desetih minutah na polju. Sedaj pa jim policija ne pusti. Čelo uro in pol morajo zgubiti za na delo. Napraviti morajo velik krog, ker jim dovolijo le prehod čez blok pri Devinu.

Ljudski dom v Nabrežini ni več ljudski dom. Že lani so izgnali iz ljudskega doma vse masovne organizacije, ki so imele tam svoje prostore. Namestili so tam razne stranke. Prilije, kjer je bil sedež sindikatov, je bilo celo leto prazno. Sedaj pa so izročili tudi te prostore nekemu beguncu, ki si je uredil manufakturno trgovino tekstila. Tako okupacijska oblast razpolaga po svoji mili volji s prostori, ki po vsej pravici pripadajo ljudstvu in njegovim organizacijam.

Kamnolomi počivajo, ker od nikoder ni naročil. V nabrežinskih kamnolomih je bilo svoj čas zaposlenih nad tri tisoč delavcev in kamnosekov. Sedaj jih je le pičlih 160. Grobna tlišča vlada v kamnolomih, bivši kamnoseki in mojstri pa lovijo na srečo dnevnice ali v Trstu ali pri popraviljanju cest.

V Portorožu se pripravljajo za svoj pojele naši bodoči učitelji, vzgojitelji našim otrok. Slovensko učiteljske za Tržaško ozemlje ima svoječasne prostore v vili «Marija», gojenici pa imajo urejen dijaški dom v hotelu «Effelso».

Na portoroškem učiteljskem sta že dva letnika, katera štejeta 34 dijakov. Poleg tega pa obstaja še dvoletni tečaj, ki se bo dovršil letos. Ta tečaj obiskujejo dijaki, ki zaradi vojne niso mogli dovršiti rednega učenja v srednjih šolah. Po večini so to bivši borci in aktivisti.

Na redno učiteljske pa se lahko vpišejo dijaki, ki so uspešno dovršili nižjo srednjo šolo. Na šoli, ki jo vodi prof. Janež, imajo od 35 do 42 uč

Odpuščajo jih z dela, ene ker da so prestari, druge pa ker so se premladi. Nekateri so si nekaj zaslužili pri pogozdovanju in čiščenju. Posebno starejši delavci, ki prejemajo mesečno pokojnino od tri do štiri tisoč litr, so radi kaj zaslužili, ker so se zmogli dela in jim pokojnina ne zadostuje niti za en teden. Sedaj pa so vse odpuščili z dela, tako tudi vse mladince pod osemnajstim letom. Kako pa naj se preživljajo?

Vojska uničuje polje tudi pri Nabrežini, kakor drugod po tržaški okolici in ne povrne škode.

Skerek Alojz iz Trnovca je imel lepo polje. Ameriški vojaki so napravili barake, poti in zidove. Vse so pohodili in razdejali, da ne raste več nič. Lastnik pa že šest mesecev, odkar so namreč zasedli, ni dobil še vinarja odškodnine.

Gozd so uničili. Pred leti je bilo okrog Nabrežine in nad obalo že doraslo drevje. Če bi čuvali, bi bil že mlad gozd. Pa so sekali mlado drevje, eni zaradi potrebe, drugi pa brez vesti. Sedaj je le grmičevje. Pa še niso ozelenele veje, da jih obirajo koze, ki bi se prav lahko sedaj pasle po gmajni.

Da ne bo Kras postal Sahara. Okupacijska oblast bi morala bolj skrbeti za te kraje, posebno vojska bi morala paziti, da ne dela škode po plodni zemlji, ki jo je tako malo. Domačini sami pa naj si bi vzeli k srcu skrb za pogozdovanje in čuvanje gozda, da ne bo «Kras postal Sahara», kakor se je pritožil pred nekaj meseci star Kraševac na sestanku kmetov v Izoli.

Živahno prosvetno delo

v rafineriji „Aquila“ v Žavljah

«Kaj je v tistih velikih kotlih? Kaj hudimana kuhajo tam notri?» Tako se večkrat sprašuje trška mlekarica ki se vrača iz Trsta na osličku po klanec nad Žavljami. Prav tako sprašuje marsikateri potnik, ko bežno zagleda z avtobusa velike srebrne bele naprave med cesto in morjem. To je rafinerija mineralnih olj «Aquila». Takoj po vojni je bil tu le kup razvalin, vse skrivljeno in okajano.

«Aquila» je bila bombardirana 10. junija 1944, obnovili so jo v letih 1946 in 1947. Lani maja meseca pa je začela zopet delovati.

Sam ravnatelj tovarne je priznal, da je za to največja zasluga delavcev in tovarniškega odbora, ki so med vojno preprečili odvoz naprav in strojev in so jih poskrbili, potem pa požrivovalno delali, da je bilo vse čimprej obnovljeno. Sedaj je tu zaposlenih 525 delavcev in uradnikov iz mesta in bližnje okolice. Rafinerija pa ni še v popolnem obratu zaradi splošnih razmer in neurejenih odnosov in pogodb z zaledjem, kar je bistvenega, odločujočega pomena za nadaljnji razvoj in obstoj «Aquile».

S Srednjega vzhoda pripeljejo surov petrolej. Iz ladij ga spravijo v velike rezervoarje nad cesto, od tod pa se pretoka v rezervoarje pod cesto, potem ko se izvrši desti-

lacija. Petrolej je pod visokim pritiskom, temperatura se stopnjuje postopoma v določenih višinah stolpa in doseže 300 stopinj. Medtem najprej izhlapeva eter, pa benzin, petrolej in nafta. Ti produkti se zgostijo in stekajo vsak v svoje rezervoarje. Na dnu stolpa ostane od vsega procesa še gorilno olje, ki ga uporabljamo za stroje, kurilnice, parnike itd.

Rafinerija «Aquila» dela sedaj skoraj izključno za CIP (Italijanska družba petroleja), obenem pa odpošilja tudi z vlaki na Češko petrolej, ki pride v Trst po morju.

V tovarni deluje enotni tovarniški odbor. Mladinci obiskujejo strokovno šolo v Trstu. Ravnateljstvo tovarne jim oskrbuje vse potrebno za šolanje. One, ki bivajo izven mesta, vozijo na dom tovarniški avtobusi, tako da ima vsak priliko, da si zboljša svoje strokovno znanje.

Na pobudo tovarniškega odbora je bil letos v tovarni tečaj za splošno izobrazbo. Poučevali so zemljepis, fiziko in kemijo. Ta tečaj, ki ga je vzdrževalo ravnateljstvo tovarne, pa ni imel zaželenega uspeha, ker je bila snov sama za marsikoga pretežka. Razni profesorji so imeli tudi nekaj predavanj.

Značilno pa je pri vsem tem dejstvu, da pozabljajo na slovenske delavce, katerih je vendar skoraj polovica. Potrebno bi bilo, da bi bila primerna predavanja in tečaji tudi v slovensčini, ker kakor nam pravijo, slovenski delavci zelo radi poslušajo predavanja in imajo vso pravico, da jih poslušajo v svojem jeziku. To jim bo najbolj koristilo in bo imelo uspeh. Prihodnje leto bodo imeli v tovarni strokovni tehnični tečaj za vse posamezne vrste del v rafineriji.

V kratkem času bodo pripravili knjižnico, ki je še nimajo. Do sedaj so namreč le prodajali posameznikom knjige. Delavci in uradniki imajo tudi športni krožek, nogometno skupino, ki je prav dobra, odsek balinarjev, izletnikov, turistov, skupino motociclistov, kolesarjev, v bližnji prihodnosti pa še plavčev.

Kako se pripravljajo bodoči vzgojitelji naših otrok

tedenskega pouka. Bodoči učitelji se učijo slovensčino, italijanščino, rusščino, pedagoške predmete, računstvo, zemljepis, zgodovino, fiziko, kemijo, risanje, telovadbo in petje.

Tečajniki pa že hospitirajo v osnovni šoli v Portorožu, nastopajo in se učijo dobro poučevati.

Skoraj vse kulturno življenje na vaseh visi na učiteljevih ramenih, zato je splošno kulturno življenje na učiteljskem zelo živahno. Pevski zbor učiteljskega je v tem šolskem letu nastopal javno že osemnajstkrat, zadnje tudi v Rovinju na festivalu italijanske kulture. Večkrat gostujejo tudi po vaseh, priredili so tudi kulturno prireditev na gradnji česte Smarje-Nova vas.

Za čim boljši učni uspeh se učijo po krožkih. Profesorji jim pomagajo tudi v izvenšolskih urah prav po teh krožkih. Sedaj se pripravljajo za fizikalni nastop prvega maja. Zadnje tedne pa bodo pomagali v pripravah tudi vaški mladinci po okolici.

Na učiteljskem v Portorožu je tudi sedež za dopolnilne izpite za učitelje z italijansko maturo in komisije za praktične izpite učiteljstva.

Gojenici so pokazali doslej dober uspeh. Medsebojno tekmujejo vsi razredi. Sedaj ima prehodno zastavico 1. letnik, pa pravijo oni iz drugega, da jim jo bodo odnesli. Toda dekleta prvega letnika jo ne bodo spustile z

rok, ker so res pridne v vsem pogledu.

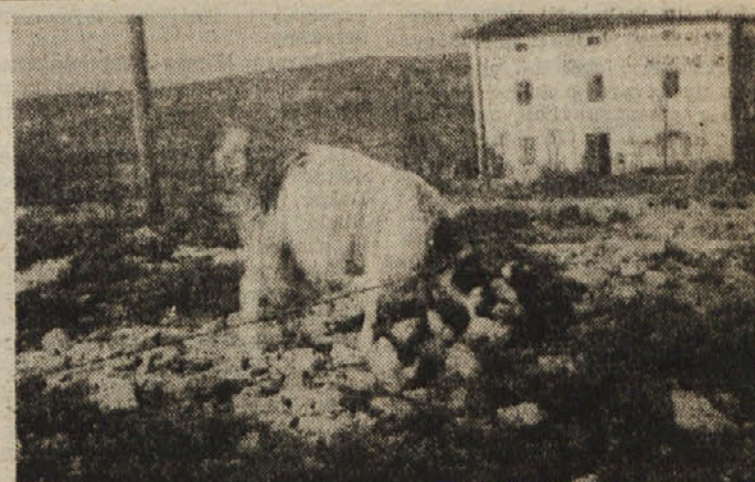
Značilno je, da je na učiteljskem sorazmerno premalo moških in da se boji marsikateri dijak, ki dovrši gimnazijo, vpisati se na učiteljske.

Dijaki in dijakinje učiteljskega pri našajo Portorožu veselo razpoloženje. Ob morju, po cesti, povsod jih je slišati, ali prepevajo, ali se smejejo in šalijo, polni življenja in mladosti.

Ko je ura pouka, pa se iz lepe vife sliši le profesorjev glas, ki razlaga in uči naše bodoče učitelje.

NEKDAJ SO PELE TU ZAGE IN DLETA, SEDAJ SO OSTALI KAMNI SAMI

KOZA OBIRA MLADO TRAVO MED KRASKIM KAMENJEM

Zemlja in rudnine

(Nadaljevanje)

Zadnjič smo se porazgovorili o nastanku gorovja in o nekaj tisočink milimetra «veliki» živalci - emostaničenem bitju globigerinu velikem gračitelju naših planin in gor pred milijoni in stot milijoni let.

Mi smo prav za prav otroci že tene dobe in dobe premoga, prehajamo pa že - v novo dobo - t. j. dobo novih snovi gine, apnenca, sončne energije, energije atoma in vetra. Naša doba bo doba lahkih kovin, ki so v naravi in ne več v železno zapahnenih zabojih. Povrnimo se k globigerinu, živalci ki nam tvori kamen v hribovju in v nižavah, - prav posebno pa tvorijo v prvem opisu omenjeno apnenčasto kamenino. Na dnu morja se zbira globokomorsko blato. Tega sestavljajo v veliki množini lučnice foraminifer in drugih drobni morskih živalic, sestoji se pa v glavnem iz apnenca, ki spada med najbolj razširjene najbolj zunanje dela zemeljske skorje.

Zapazimo ga v obliki kalcijevega karbonata, z drugo besedo: kalcijev (apnenec) karbonat je prav za prav tista spojina, ki nam ustvarja gore marmorja in apnenca. Apnenec pa zavzema zopet dobršen del pri snovanju prsti in laporja. Tudi v morski in rečni vodi ga je obilo, saj nam čestokrat pušča v časih vode svoje sledi v tankih belih obročkih po izhlapevanju vode in notranjosti steklenih čaš in nam maši cevovodne in kurivne naprave naših poslopij.

Poglobimo se torej malo v zgodovino te rudnine, saj iz nje postavljamo hiše, žgemo apno, jo mešamo z drugimi snovmi v cement, izdelujemo plošče za hodnike. Apnenec se more meriti glede koristi za človeštvo samo še z gline. Te rudnine pridobivamo letno okoli 40 milijonov ton, za njen prevoz je potrebnih okoli 50 tisoč vlakov. Zatopimo se torej v ta sloveči proizvod rudarstva.

Zgodovine apnenca kljub vsem naporom ne moremo razvozlati,

ker je dolga in zapletena. -- Reke so kalne in ta kalnost ni nič drugega kot velikanske množine majhnih apnenih drobcev. Računi nekaterih znanstvenikov pravijo, da so vsa sedanja vsebino v morju morski tokovi in reke prenesli v 15 tisoč letih. Zivalce uživajo apnenec, ga spreminjajo in zopet oddajajo v dno morja. Korale s svojim hitrim razmnoževanjem dvigajo morsko dno na desetstote kilometrov, - letno za 1 centimeter, v stotisoč letih, zrastejo koralna otočja (Japonska) v cele otoke in ladjam nevarne čeril. Vse to je apnenčeva rudnina. Koralna otočja zavzemajo milijone kv. km. Pred nami stoji zopet majhni gračitelji velikanskih otočij, ki nadkriljujejo najmočnejše delavce, so pa večinoma majhna šele z drobnogledom (mikroskopom) 800 krat povečana vidna živa bitja. Tako nastaja apnenčeva kamenina. - V naših gorah pada dež in je mraz, studenci žubore odnašajo apnenca na druge kraje in tako poživljajo nštetih drugih pojavov v ogromnih merilih. Voda zmrzne, razžene kamčnje, pomladansko sonce topi sneg in voča odna-

ša kamenje v deroči reki v celih sklopih daleč od kraja nastanka, - da celo v podzemeljske jame - naše ogromne kápniske labirinte.

Apnenec potuje. Voda ga raztaplja, odnaša in odlaga na drugem kraju. Predolgo bi se zamudili pri naštevanju velikih dob preobrazb. Vemo pa, da je zelo plemenit proizvod apnenčeve rudnine marmor.

Marmor je že v antični dobi kot snov, odporna in primerna za klesanje, dajala divne prizore klasične umetnosti občudovane na razstavah in v muzejih. Marmorna plošča nas zadivi v sobi - kopalnici, bolnici in kjer koli - in vse to je delo majhnih živalic. Pred mnogo tisoč leti so že cenili marmor - oglejmo si starogrška svetišča iz marmorja belega kot sneg. Nedaleč od nas v velikih višinah se zlivajo marmorne skale v barvo snega, da skoro ne razločimo drugo od drugega.

Nič ni večno in tudi marmor ne. Dognana je, da vsebuje zlasti zrak v mestih precej snovi, ki marmor razjedajo, - uničuje pa ga tudi deževje izredno močno in na-

glo. V sto letih se zniža marmorne površina za 1 milimeter - tisoč letih forej za en centimeter.

Od morja se vzdigujejo pa slone morske pene na stotine kilometrov daleč in pomorejo dežnicam, da je proces razjedanja še hitrejši. Sneg je pa strup za marmor, ker prinaša seboj kisline ki so zelo jedke. Tanke rastlinske korenine se zajedajo v marmor, oddajajo od sebe kisline, ki razjedajo to plemenito tvorbo mikroskopsko majhnih živih bitij, izklesano od človeških genijev v krásne solje in umotvore. Koreninski pomagalec pa so še male glivice, ki jemljejo - hočeš ali nočeš - hrano iz marmorja, ki jim je potrebna za njih življenjski obstoj, - veter odpiha pa preostanke in brusí glad in boža njih površino. Tak je konec velikega čela in v naravi je zakon tak, da nič ni večnega: vse se pretvarja in nastajajo v tisočletnih geoloških dobah nove snovi, nam v raziskovanje in ponos - človeštvu v korist.

JOSTAR

(Se nadaljuje.)

Praznik naše pesmi v Kopru

V nedeljo so imeli v Kopru praznik naše pesmi. V dvorani gledališča Ristori so nastopali pevski zbori vseh prosvetnih društev, razen Sv. Antona, Kopra in Ospa.

Za najboljšega je bil proglašen pevski zbor iz Skofije, ki je dobil prehodno zastavico. Vsi zbori, ki so nastopali, pa so dobili za spomin lepo diplomu. Od leta 1945. je to drugi skupni nastop pevskih zborov Slovenske Istre. Pri nekaterih se opaža viden napredek, pojavila so se od zadnjic nova društva, kot v Izoli, kar je razumljivo dejstvo. Pri drugih pa ni napredka, nekateri so celo nazadovani. Na splošno pa se vidi trud pevovodij in pevcev, da se dvignejo in napredujejo. Marsikdo je obžaloval da ni bilo tudi zborov iz Ospa, ki bi menda odnesel Skofijcem prehodno zastavico.

Tu ne bomo podajali kritiko in oceno zborov in njihovega nastopa in izvajanja. Lepo so peli Skofijci, lepo oni iz Dekanov, ki imajo prav lepe glasove in bi bili lahko boljši v Pučah in Kostaboni je tudi nekaj novega, ki se bo uveljavilo sčasoma. Tako tudi v Kortah, kjer imajo številni in močan pevski zbor. Pohvale vredni so tudi oni iz Vanganela. Od Brtočanov pa smo več pričakovali. Ni pa razveseljivo, da so nekateri zbori izbrali za program «limonádo». Morda niso imeli boljšega. Saj smo vendar v Istri, v letu 1948. Hočemo nekaj sočnega, krepkega, močnega in zdravilnega, kot je istrsko vino in naše sonce.

Pevcev, dobrih grl je dovolj, le glasov ne primanjkuje. Primanjkujejo le pevovodje in več skrbi, pomoči in vodstva od onih, ki so za to postavljeni.

Pred koncertom je spregovoril tov. Ostrouška, ki je prisel zgodovino prosvetnih društev v Istri. Pozdravil je tov. Kurnarja, ki je ravnokar praznoval svojo šestdesetletnico. Mojstru, ki je ponesel našo pesem v širši svet in je povsod žel priznanje in uspehe, je v imenu vsega istrskega ljudstva želel vse najboljše in še mnogo uspe-

hov pri njegovem delu za dvig glasbenega življenja pri nas.

Po prireditvi je komisija proglašala zmagovalca. Tov. Venturini je vsem čestital in dal svoje opazke v imenu Prosvetne zveze.

Spregovoril je tudi tov. Kumar, ki je bil sprejet z navdušenim ploskanjem. Povedal je, kako je bilo pred leti, ko je šušdiral ravno tu v Kopru, kjer ni bilo mesta za slovensko pesem in glasbo. Mladi dijaki so šli ven na deželo, v Skofije, v Vanganel, med svoje ljud-

stvo in s pesmijo dali duska svojim čustvom, širili našo pesem in ljubezen do nje. Od vsega tega je kljub viharjem še nekaj ostalo. Sedaj pa je zopet med nami, siv, toda mladeniški še, ker vidi življenje, svobodo.

Nastop pevskih zborov je pokazal sedanje dobre in slabe strani ter potrebe naših pevskih zborov. Gotovo pa je, da bomo od sedaj naprej tudi v tem pogledu naglo korakovali naprej. Zato pa je potrebna dobra volja in mnogo truda. Toda naš trud ne bo zgubljen, zadovoljni bomo ob našem napredku in uspehih.

V Vanganelu pridno vadijo za prvomajski nastop

Kako se pripravljajo v Vanganelu? Pravi, da je tamkajšnja mladina v pripravah za prvomajski nastop menda najboljša. To muenje se vedno bolj utrjuje. Dosedaj se še ne ve za druge nevarne ttkmece. Pa se bodo gotovo pokazali zadnje tedne pred prvim majem.

Vanganel ni daleč od Kopra. Cesta tudi ni slaba. Kmalu smo na mestu, kjer se zbira mladina na vaje. Prave vasi sploh ni. Hiše so razkropljene vse na široko in dolgo naokrog med evetocimi češnjami in breskvami in zelenimi oljkami. Kjer se združita dve cesti, ob mali cerkvi je travnik. Tu se zbirajo in vadijo. Ze od daleč slišiš «...dva, dva, tri, dva...» Tam je velika skupina odraslih fantov, tu so dekleta, tam ob strani dekletca. Na tramovih ob cerkvi pa rado vedno opazujejo šolski otroci, ki so v pripravah za nastop nič manj pridni kot odrasli.

Vztrajno se vadijo in mnogo se jih je pripravilo. Od 100 mladincev in mladink jih bo nastopalo 75, šolskih otrok pa 60. Hrvatini Drago uči starejše mladince. Na ves glas šteje in telovadi, da mu bo popoldne primanjlo sapa. Zadovoljen je s svojimi učenci. Prve dni je bilo bolj težavno. Zdaj gre. V delavniških ašapajo in orjejo, da bo vsa zemlja skrbno obdelana, po delu pa vadijo. Tako tudi mlajši fantje, katere vadi Krmac Jerman.

Odrasle mladinke so same zase tam pred cerkvo. Anita Fontanot je neumorna in zelo navdušena. Njene učenke morajo biti najboljše pri nastopu! Narciza Fontanot, ki vadi mlajša dekleta, tekmuje z njo, katere skupina bo zmagala.

Mladina prihaja na vaje iz raznih naselbin in okoliških gričev, iz Centurja, Montinjana, Vanganela in Boninov. Kot študenti se stečejo v dolino in vadijo ob cesti, da jih lahko vsak vidi. Znajo že vse vaje, sedaj jih še izpopolnjujejo in popravljajo. Prijetno jih je gledati. V ozadju so izorane in posejane njive, cvetoče češnje, tam kup tramov, tu kupi kamenja. Nekaj bodo zidali. «Lepo dvorano bomo tu sezidali v kratkem», pravi Zofija, Gizele pa rado vedno kuka, kaj si beležim in sprašuje za kateri list. Vsi radi čitajo časopise. Mnogi imajo s seboj «Glas mladih», pa tudi druge liste radi berejo.

Par istrskih volov, sivih in suhih vleče koč gnoja. Franc Hlavjev ustavi voz. Nasloni se na kos in gleda, kako jim gre. Rado veden je tudi on, čeprav je že v letih. Saj sta tam vmes tudi njegov sin in hčerka. Skoda, da ni mlajši. Ko je bil on teh let, niso poznali tega. Pa je vendar lepo. Na prvega maja bo gledal tudi on, pa ne nastopen ob koč. Praznik bo ta dan in na štadionu v Trstu bo gledal mladino in iskal s pogledom svoje med tisočeriimi. Gunjac Milko, ki ima že dva otroka, tudi telovadi. Tudi on bo nastopal. Tako je v Vanganelu.

Starši so zadovoljni, mladina pa je srečna. Kaj pišejo in grozijo v Trstu? Na to se niti ne spomni. Niti zmenijo se ne za to. Prvi maj

je praznik delovnega ljudstva, praznik mladine.

Ko omenim neke prepovedi, mi Anita takoj odvrne: «To ni vse skupaj nič. Prav jim ni, pa bi nas radi prestrašili, da se ne bi pripravljali. Ze poznamo to pesem».

Dobro jo je pogruntala. Pa niso po vseh vaseh tako pridni. Eni so leni, drugi pa čakajo zadnje dni. To pa ni pravilno. V naglici se nič ne napravi, samo pokvari.

Nedelja je. Vaje so za danes končane. Razkropijo se. Se od daleč si kričijo: «Na svidenje v tork ob petih popoldne, točno!».

Dva zaslužna jubilaranta

Pred dnevi sta praznovala svojo 60 letnico dva naša zaslužna moža, tov. Janko Furlan, ki ga na sliki vidimo na levi, in tov. Srečko Kumar. Janko Furlan je znani učitelj naših zadrugnikov in sotrudnik našega lista. Kljub svojim 60 letom budno zasleduje naše zadrugno življenje in vodi v Portorožu naš zadrugni tečaj. Neumornemu delavcu, kliče mo: Se na mnoga leta!

Desno na sliki pa je tov. Srečko Kumar, glasbenik in virtuoz, naš najboljši vodja in organizator pevskih zborov. Ponesel je našo pesem izven meja naše domovine v širni svet in ga seznanil z nje no lepoto. Na svetovnih turnejah je dosegel s svojimi pevskimi zbori krasne uspehe in priznanja svetovnih mojstrov. Sedaj vodi pevovodski tečaj v Portorožu, mladinski zbor, učiteljski pevski zbor in pouk glasbe na portoroškem učiteljskem.

Vrlenu mojstru, ki je vedno ostal zvest svojemu narodu, čestitamo ob njegovi 60 letnici in mu želimo še mnogo let uspešnega dela za kulturni dvig našega naroda.

Industrija metel in krtač „Zena“ v Kopru

Lep primer iniciative in podjetnosti

Koper bi lahko bil velik industrijski center, lahko bi imel tovarne ladjedelnice, letališče, industrijo, če se ne bi pred nekaj desetletji, ko so o tem razpravljali, upro par tedanjih koprskih mogotcev. Bali so se tovarniškega ropota, dima in živžava, najbolj pa so se bali industrije same kot naprednega činitelja, bali so se, da bi se Koper proletariziral, da bi naraslo delavstvo; bali so se, da bi jim spodbili njihove stolške. Bali so se napredka zato je Koper malome brez industrije, zato ima še tako srednjeveško lice.

V Kopru je le nekaj delavnic, takih, ki ne delajo velikega hrupa in ropota. Med temi so važne in značilne za Koper tri delavnice za ščetke, krtače in metle. Margari, Schabl in Jaksetich ali «Zena».

Pred vojno je imela ta delavnica svoje prostore poleg tovarne za konserviranje rib. Ti prostori pa so bili majhni in skromni. Pa ni uspevala; zato jo je tedanji lastnik opustil. Sele po vojni, leta 1946 jo je prevzel Jaksetich iz Kopra. Začel je skromno, delal skupno z ženo in petimi delavci. Tovarna se je začela širiti iz dneva v dan, pogoji so bili ugodni, ljudska oblast je

pomagala in sedaj ima tovarna 70 delavcev.

V tovarni «Zena» izdelujejo krtače in metle za domačo uporabo in za izvoz v Jugoslavijo, kamor gre 80 odstotkov izdelka.

Iz Jugoslavije pa prejema jo tudi potreben material za izdelovanje. Bukov les dobivajo s Pivke in iz Ilirske Bistrice, korenine za krtače iz okolice Buzeta, sirkovo slamo za metle pa iz Furlanije, kamor pošiljajo v zameno lesne izdelke za metle in krtače.

Materiala ima tovarna dovolj, le nerodno prihaja, ker kmetje iz Buzeta nabirajo korenine nerodno, kadar imajo pač kaj časa na razpolago. Pa dobro zaslužijo z nabiranjem. Lastnik tovarne gre z lastnimi sredstvi na lice mesta in plača kilogram korenin po 35 dinarjev. Vsak nabiralec pa doseže dnevno 7-8 kg.

Tov. Jaksetich pa pravi, da bi bilo potrebno, da bi vsaj še 20 kmetov nabiralo korenine, da bi zado stili potrebam tovarne. Izdelki ne čakajo v skladišču, vse gre takoj v promet, na trg.

Sirkovo slamo so doslej kakor smo že omenili po večini dobivali iz Furlanije, letos pa je tovarna dala kmetom brezplačno seme in gnojilo. Tako so posejali v okolici Savu-

drije, Kaštela in Kopra nad 20 hektarjev površine sirka. Pričakujejo, da bodo pridobili tako več kot 300 kvintalov slame za metle. To bo služilo tudi kot poskus, če se splača ali ne. Tovarna se bo še razvila in se verjetno preselila v druge prostore, ker so dosedanji že premajhni.

Uspeh in napredek te tovarne, kot ostalih dveh, je odvisen od politične ureditve in splošnih razmer na tem ozemlju. «Če bomo lahko uvažali in izvažali v Jugoslavijo, bomo uspevali, če ne, pa ne». Tako pravi sam lastnik tovarne. Seveda, če bi vsa Istra bila del Jugoslavije bi bilo še bolj enostavno in gotovo. V tovarni delajo po večini ženske, le pri težkih delih so moški. Tu so skupaj Italijanke iz mesta in Slovenke iz bližnje okolice, skoraj sama mlada dekleta.

Nekaj mladincev obiskuje vajeniško šolo, šest mladink pa igra košarko. Verjetno se bo fizkultura med delavkami še bolj razširila, ker je sam lastnik tovarne velik ljubitelj športa. Ob vsaki priliki je aktiven, se zanima in pomaga.

Tudi učitelji tekmujejo

—Kakor vsi drugi, tako so se tudi naši istrski učitelji odzvali dvomesečnemu tekmovanju.

V prvem mesecu tekmovanja so razvidni že lepi uspehi. Na vseh šolah tekmujejo za dvig obiska. V vseh šolah se je skoraj zvišal obisk učencev. Za izboljšanje šolske discipline so se vršili pionirski sestanki v Gazonu, Marezigah, Kortah. Tudi druge šole beležijo izboljšanje discipline, tako Dekani, Manžan, Semelela, Koper, Vanganel, Smarje, Čežarij in druge.

Po šolah tekmujejo učenci med seboj, ponekod so uvedli tudi dodatni pouk za izboljšanje znanja slovenskega jezika (Ankaran, Koper, Portorož). Na treh šolah (Mareziga, Nova vas in Puče) so uvedli redne roditeljske sestanke. Sporaj v vseh šolah so očistili vse prostore in dvorišča. Tudi za pripravo učencev za prestop v srednje šole že skrbijo v osmih vaseh in mestih. Več šol je dobilo v tem času šolski inventar, ki so ga rabili, v Dekanih, 4 omare, 4 mize, 1 peč, 40 klopi in 2 tabli. Gažon 1 omaro in 2 mizi,

Portorož 40 klopi in 2 tabli, Smarje 4 omare in 4 katedre, Boršt 2 omari, 2 mizi in 6 klopi itd. Skupno 105 klopi, 6 tabel, 17 omar, 20 miz, 3 peči in 4 katedre.

Na osmih šolah so že uredili svoj šolski vrt. V novi vasi so pobelili šolo, v Krkavcah so popravila zaključena, nadaljujejo se še na 4 šolah. Manjša popravila so bila izvršena v Padni, Tinjanu in Sv. Petru. V tem mesecu so šolski nadzorniki izvršili pregled na 15 šolah.

Poleg vsega tega pa naši učitelji pripravljajo pionirje za prvomajski nastop in pomagajo pri pripravah mladine. Čudno se pa zdi, da so učitelji nekoliko zaspali na sindikalnem polju, ter v tekmovanju ni točke o tem. Morda so prezrli zaenkrat svoje sindikate ali sindikati njih. Na vsak način pa naši vaški učitelji znatno pomagajo pri izvajanju splošnega tekmovanja.

Odgovorni urednik ZAGAR BOSTJAN Tiskala Zadrugna tiskarna v Trstu.

Uspehi tekmovanja ES v koprskem okraju

Dvomesečno tekmovanje za 1. maj je v polnem teku. Skupno z vsemi drugimi tekmujejo tudi ES, ki so v prvem mesecu dosegli prave uspehe v svojem delu.

V izboljšanju svoje administracije je dosegel skoraj stoo odstotno prevzete na oge odbor ES v Piranu.

V razdeljevanju izkaznic niso bili doseženi v prvem mesecu zaželene uspehi. Opaža se neka počasnost, ki izvira morda iz preobilice administrativnega dela. Pri pričevanju novih članov ES se je najbolj izkazal do sedaj Piran.

V tem času so bili odprti štirje kmetijski tečaji po vaseh ter 7 posojilnic in hranilnic (Koper, Izola, Piran, Pobeži, Vanganel, Smarje, Korte). V Brtokih pa je bila postavljena traktorska postaja, ki je velike važnosti za čim popolnejšo obdelavo zemlje.

Odsek za kmetijstvo pa je poleg tega stalno v zvezi s kmečkimi komisijami, da skupno pospešijo obdelavo vse zemlje in s tem dvig produkcije.

Prostovoljno delo

Pret. nedeljo je bilo največ ljudi na prostovoljnem delu v Smarjah in v Sičovljah. V Smarjah je kopal za novo cesto 211 prostovoljcev, ki so napravili nad 1.000 delovnih ur. V Sičovljah pa je 73 ljudi izkopal v dolžini 300 m cevi in za to izkopal 240 m zemlje v globini do 1,60 m. Tudi v Ankaranu je delo mnogo prostovoljcev in po drugih objektih, ki so v tekmovalnem načrtu.

V Čežarih so prostovoljci obdelali zemljo

Ker nekatere družine vdov in invalidov v Čežarih niso zaradi resnih ovir mogle same letos obdelati zemljo, jim je tretjo nedeljo tekmovanja 77 prostovoljcev napravilo na polju 395 delovnih ur in pomagalo pri setvi in saditvi krompirja.

Škofije tekmujejo z Dekani

Škofijci so za prvomajski praznik napovedali tekmovanje Dekančanom, kdo bo imel več telovadcev, več udeležencev v Trstu, več pevcev in kateri telovadečji bodo lepše izvajali vaje.

Škofije in Dekani sta menda največji vasi v slovenski Istri, zato nas bo zelo zanimalo, kdo bo zmagal.

Pošiljajte pravočasno poročila

Za dober uspeh tekmovanja je potrebno tudi, da dobi koordinacijski odbor pravočasno točna poročila o vsem poteku. Opaža pa se, da so nekatere vasi, čeprav mnogo naredijo in celo presežejo naerit tekmovanja, zelo počasne pri poročanju.

Zato jo poblebaj, da se tukaj zvesti o vsem poteku, o uspehih in neuspehih in vzrokih neuspehov koordinacijski odbor. Naš tišek pa bo obenem lahko pravočasno obveščal širšo javnost o poteku tekmovanja.

DELAVKE PRI SIVANJU METEL V KOPRSKI TOVARNI «ZENA»

Naša gruda

KMETIJSKA PRILOGA ST. 8

Trte moramo pravočasno škropiti in žveplati

Vinogradnik škropi in žvepla vinske trte z namenom, da jih obvaruje pred različnimi boleznimi. Te bolezni ogrožajo in napadajo več ali manj vse zelene dele trte, posebno njeno listje in njen plod, to je grozdje, iz katerega pridobiva pridelan vinogradnik zlahka vinski kapljico.

Borba vinogradnika proti boleznim

TRTNA PLESEN NA POGANJKU, LISTU, GROZDU IN POSAMEZNIH JAGODAH

Trte bo tem uspešnejša, čim več bo siljal in čital, kako ter s kakšnimi uspehi nastopajo proti tem boleznim njegovi bližnji in daljni poklicni tovariši in strokovnjaki.

Različne so bolezni, pred katerimi mora vinogradnik varovati svoje dobrotnice trte. V naših krajih in po vsej Evropi je do sedaj najbolj nevarna »strupena rosa« ali peronospora (latinsko: peronospora sen plasmopara viticola).

Ta bolezen se je pritepla k nam iz Amerike, od koder smo dobili tudi divje trte za podlago našim cepčenkam, potem ko nam je trtna uš iz Amerike uničila večino naših starih vinogradov. Peronospora je baje prišla preko Francoske, kjer so jo poznali že okrog leta 1870. Ker se pojavlja najmočnejše po rosnih, toplejih dnevih, oziroma po slabem dežju s soncem, so naši očetje mislili, da so deževne rose same vzrok tej bolezni in imenovali so jo zaradi

tega »strupena rosa«, ki »ostrupi« ali opari trtno listje in grozdje. To ime boleznij je še danes v rabi pri starejših primorskih vinogradnikih. Učenci so pa natančneje pregledali pod drobnogledom (mikroskopom) vidne znake te bolezni, to je sivorjave pege na oparjenih listih, in so dognali, da povzroča omenjeno bolezen neka drobna glivica, ki zajeda in uničuje rastlinske celice pod površino listov. Ta škodljivka pa napada tudi grozdne jagode in mlade vejice.

Največ in najlaže napada peronospora trtno listje, ker to nudi pač trosom glivice večjo površino. Vinogradnik jo tudi najprej zaznaja na listu, ker so drugi deli rastline in grozdje bolj skriti njegovim očem. Na napadenih listih opazimo najprej okroglaste pege, ki so podobne razlegnjeni kapljici olja na papirju. Pozneje dobijo te pege sivorjavo barvo. Ako pogledamo pege od blizu na spodnji strani lista, tedaj vidimo, da je prevlečen z drobno, sivo mrežico. To mrežico napravljajo prav drobni, drevesasto razvejeni trosonosci, ki na koncih vejic otečejo ter zaplodijo drobnogledno trosje. Tega s prostim očesom ne vidimo in je tako lahko, da ga more najmanjši vetrček prenašati na druge dele trte in s trte na trto ter iz vinograda v vinograd. Kadar se pogoj za to dani — močna vlaga in dnevna toplota nad 18° C (pri daljšem trajanju nočne toplote nad 13° C se more že tudi razviti na podlagi novejših dogajanj) trosje skali kamor ga je veter zanesel in če dobi ugodna tla za razvoj se bolezen razširja. Računajo, da more glivica na enem samem listu zaro-

diti do pol milijona in še več trosov, od katerih lahko vsak ob ugodnih prilikah kali in okuži rastline. Iz tega dejstva je tudi razumljivo, zakaj ta bolezen, ob vlažnem in toplem vremenu in če se ji vinogradnik ne postavi v bran, tako hitro in hudo napade vinograd, da uniči tudi vse letine, ker po peronospori močno napadeni deli trte ovenejo, se posušijo in odpadejo.

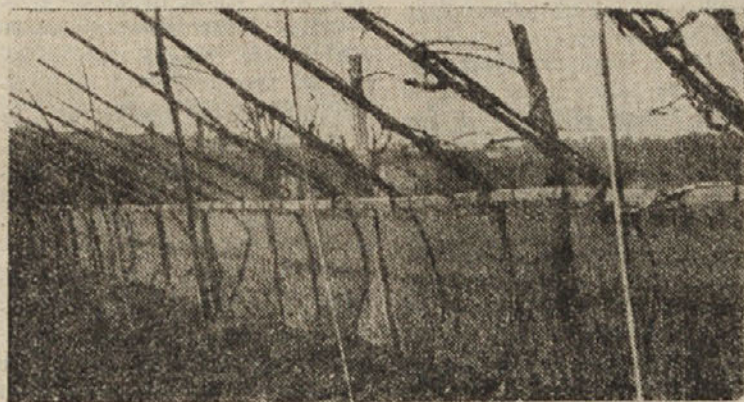
GROZDJE NAPADENO OD PERONOSPORA

Za uspešnejšo borbo proti tej tako nevarni bolezni je zelo važno vedeti, da se okuženje listov vrši navadno le na njih spodnjem delu, kjer so dihalne režice ali luknjice.

Če pride tros, ki ga je veter prinesel na list v kapljico vode, se razdeli njegova vsebina čez kake pol ure na 4-5 po vodi roječih troskih, ki plavajo po listu in iščejo vsaka zase odprlino, da se tam zarijejo vanj. Troske razvijajo tam svoje podgobje med celicami, katerim jemljejo zase hrano in povzročajo polagoma njihovo smrt. Iz tega podgobja izrastejo v osmih do desetih dneh že zgoraj opisani trosonosci v podobi sive mrežice.

Ing. A. C.

(Se nadaljuje)

SKRBNO NEGOVANE TRTE, OBDELANE NJIVE IN LEPA PŠENICA V ISTRI

Uničujmo škodljivce sadnega drevja

Sadjarstvo je ena od glavnih naših kmetijskih panog. Brez posebnega truda prinaša ta gospodarska panoga našemu kmetu velike dohodke. Da je sadjarstvo pri nas, posebno v koprskem okrožju, velikega pomena, je razvidno iz števila sadnih dreves. Povsod, kamor nas pot nanese, vidimo le cvetje. Krasna drevesa v cvetju in vendar je pridelan razmeroma zelo majhen. Kaj je vzrok, da ne obrodi sadno drevje? Drevesa so zelo zanemarjena.

Največji vzrok nerodovitnosti pa so različni škodljivci, ki uničujejo cvetje in plodove. Sadno drevje moramo škropiti. Škropilnice imamo vsi in tudi škropilnih sredstev ne primanjkuje; le dobre volje nam manjka.

Ogromno škodo na hruškah, jabolkah in češnjah povzročajo razni metuljčki in hrošči. Samice zlezejo jajčeca, iz katerih se razvijejo ličinke (gosenice), ki uničujejo cvetje in listje, ali pa črvčki v notranjosti plodov. Morali bi že škropiti, prej ko listje požene. Na vsak način pa škropimo takoj, čim začne cvetje opadati. Zato ne čakajmo

preveč. Sedaj je poslednji čas za drugo škropiljenje. Škropimo proti tem škodljivcem z 2% žvepleno apneno brozgo, kateri dodamo na vsakih sto litrov raztopine 300 gr svičenege arzenata, ali kar 0,5 (1/2)% raztopino arzenata ali »Azola«. Tretič škropimo z arzenati, ko plodovi dosežejo debelost graha.

Listne uši na breskvah uničujemo s 4% raztopino kvasijevega lesa (4 kg kvasijevih trščic (legno quassio). Te namakamo 48 ur v mrzli vodi ali pa jih kuhamo 2 uri. V topli vodi raztopimo 1 kg mila in obe raztopini razredčimo tako, da dobimo 100 l. škropila. Uši (zeleno, črne) na ostalem sadnem drevju uničujemo s 1 1/2% (1,5%) raztopino tobačnega izvlečka (estratto di tabacco), kateri primešamo poprej v topli vodi raztopljenega 1 kg mila. Izvrstno sredstvo za uničevanje uši je 1,5% raztopine »Monifala«. Pri škropiljenju moramo paziti, da namočimo spodnjo stran listja in to prej ko so uši listje zavile. V primeru ponovnega napada ponovno škropimo, dokler uši ne uničimo.

Dr. J.

ČISTITE TRAVNIŠKI MAH!

Naši travniki so skoro povsod močno zaraščeni z mahom. Travniški mah je zelo nadležen plevel, ki zmanjšuje pridelan sena in njegovo kakovost. Kjer so travniška tla pokrita z mahom, so nedostopna svetlobi, zraku in toploti. Poleg zadostnih redilnih snovi, primerne jege in vlage pa so svetloba, zrak in toplota glavni življenjski pogoji za travniške rastline. Zato so z mahom poraščena tla manj rodovitna. Ker dela torej mah po travnikih in senožetih ogromno gospodarsko škodo, mora biti oziroma bi morala biti prva skrb vsakega razumnega kmetovalca, da ga odstrani in očisti s svojih travnikov in senožeti. Čimprej to stori, tem bolje zanj in njegovo živinorejo.

Kako pa naj se to delo opravlja? Navadno vidimo, da travnike, ki so polni mahu, trebijo in pograbiijo največ le z lesenimi grabljami. Opazimo pa lahko takoj, da takšno delo ni popolno, ker lesene grablje izrujejo in odstranijo le malo mahu. Mnogo bolj priporočljive so za to opravilo močne železne grablje. Najbolj

še sredstvo za izruvanje mahu pa je danes travniška brana.

Nikakor pa ni prav, da pustimo po brananju ležati mah na travniku. Po končanem brananju je treba mah pograbiiti in ga spraviti s travnika. Ves skupaj spravljivi mah je priporočljivo sežgati na licu mesta in nastali pepel raztrositi po travniku, kar ga še nekoliko pognoji.

Da pa bo vse to naše delo tudi uspešno in trajno in ne morda samo za prav kratko dobo, moramo tudi poskrbeti za to, da se ne bo mah zopet razpasil in ugnezdil po travnikih. Kako pa to preprečiti? Za rešitev tega vprašanja si moramo staviti in odgovoriti najprej na sledeče vprašanje: Zakaj pa so nekateri travniki tako polni mahu? Odgovor se glasi: Pač zato, ker so ti travniki slabo oskrbovani in jim primanjkuje rastlinskih redilnih snovi. Mah je namreč takšna rastlina, ki potrebuje zelo malo redilnih snovi za svoje uspevanje. Je torej zelo skromen. Zaradi tega ga dobimo največ na najslabših in najbolj zanemarjenih travnikih.

KORISTNOST CIPRES

Pogled na temno cipreso nam obudi spomin na zdnji kraj počitka vseh minulih. In morda ravno zaradi tega se ni pri nas to drevo razširilo v večji meri izpred pokopalnic. Drugače je v južnih predelih Sredozemlja, ker so vitko in elegantno cipreso sprejeli ne samo za okras parkov in vrtov, temveč koristno vključili v gozdne poljske kulture. Ker zasluži cipresa tudi pri nas več pozornosti, kaj ji jo posvečamo doslej, ne bo odveč, če o njej na kratko spregovorimo.

Cipresa (Cupressus sempervirens) je prišla k nam kakor druga drevesa iz Male Azije, a se je tukaj že tako udomastila, da jo lahko štejemo prav za prav za domačo drevesno vrsto.

Cipresa uspeva v lavorikovem območju t. i. v toplejšem podnebju. Na splošno lahko rečemo, da ima glede podnebja skoro iste zahteve kakor na primer trta in oljka. V nekaterih primerih pa jo lahko goji-

mo tudi v višjih legah. Cipresa se zadovolji z vsakim zemljiščem in nima v tem pogledu posebnih zahtev. Dobro uspeva celo v ilovnatih tleh, ki so, kakor znano, odporna skoraj vsem drugim drevesnim vrstam.

Cipresa ima zelo dolgo življenje in doseže v nekaterih primerih celo 600-700 let. Cipresovina nam nudi izvrstno les za stavbarstvo, posebno pa za mizarstvo, ker je zelo trpežna, izvrstna za obdelavo in se ne verži. Ohranjeni so stari mizarški umetniški izdelki, ki so že 1000 in več let stari.

Cipreso lahko uporabljamo v gozdarstvu in na poljedelskih področjih.

Pri pogozdovanju jo ne sadimo običajno v čiste sestoje, marveč jo mešamo z drugimi primernimi listovci ali iglavci (n. pr. z obmorskimi borji, cedrami, jesenom).

Zelo koristna in skoraj nenadomestljiva je cipresa v poljedelstvu, ko jo uporabljamo za protivetrovne pasove. Obramba proti vetru je izred-

ne važnosti za dobro uspevanje skoraj vseh poljedelskih kultur. Sicer pa je škodljivost vetra dobro znana vsem našim bračcem in ni potrebno stvar posebej poudariti. In vendar ni bilo v tem pogledu pri nas skoraj nič storjenega, čeravno smo v vetrovnih krajih. Učinek protivetrovnega pasu je prav občutljiv do razdalje, ki meri desetkrat toliko, kolikor znaša višina protivetrovnega pasu. V ta namen zadostujeta dve, večkrat pa ena sama vrsta cipres. V obrambnem pasu bodo imele ciprese v vrsti medsebojno razdaljo od 50-70 cm, vrste pa od 2 do 3 m. Pozneje bomo drevesa primerno redčili. Ker pa ima cipresa, edina med iglavci, lastnost, da požene iz panja (kakor hrast in kostanj), bomo pridobili tudi pri tleh dober obrambni plot. Mlada drevesca pa nam bodo nudila že v prvih letih izvrstno in trpežen material za razne kole, ki jih uporabljamo v poljedelstvu.

Pri cipresih razločujemo dve vrsti in sicer tako imenovane piramidalne in horizontalne različnice. Piramidal-

na vrsta raste s strnjanim vejevjem in dobi že v prvih letih življenja ozko cilindrično obliko. Pri horizontalni različni pa se veje odcepijo navpično od glavnega stebila in je drevo po obliki podobno drugim iglavcem (cedre, smreke itd). Zelo važno je, da uporabljamo vedno le horizontalno vrsto, ki je v primeri s sestro hitrejšega prirastka in nima slabe lastnosti, da se začne njeno deblo deliti že pri tleh, kakor se to dogaja pri piramidalni vrsti, ki je zaradi tega primerna le za okrasne pokopalnice. Horizontalna vrsta ima poleg tega ravno steblo, ki nam daje negračast les.

Za razmnoževanje ciprese uporabljamo dve ali triletna sadike, potem ko so bile v drevesnici presajene po prvem letu rasti. Ker je drevo pri presaditvi precej občutljivo, moramo paziti, da sadikev skrbno opravimo. Sadika mora biti sveže izkopana in njene korenline moramo skrbno varovati proti zraku in soncu. Omeniti pa je, da po saditvi večkrat cipresa porumeni, vendar to ni še znak, da je usahlila.

Seme ciprese dozori oktobra meseca, pripomniti pa je, da je storžje šele v drugem letu. Storžji se očeprejo, ko jih posušimo na soncu. Seme ciprese je kaljivo 3 leta. Če ga sejemo v jeseni, bo skalilo šele spomladi.

V parkih kakor tudi v pogozdovanju uporabljajo pri nas tudi ameriško (arizonsko) cipreso (Cupressus arizonica). Ta vrsta ima običajno lepo srebrno vejevje, je zelo odporna proti suši in prenaša tudi hladnejše podnebje.

Da bo slika popolna, bomo omenili še kalifornsko cipreso (Cupressus macrocarpa), ki je zelo odporna proti morskim slanim vetrovom, se hitro razvija, a ne preživi 50-60 let. V višjih legah so razširili tudi ameriško lavzonovo cipreso (Cupressus lawsoniana), ki hitro rase in nam daje dober les.

Značilnost vseh cipres je, da so odporne proti vsem rastlinskim boleznim in da ne poznajo mrčesa, ki bi jih napadal.

Dr. O. S.

Pomladanska opravila pri domači živini

Kakor se spomladi prebujata vsa narava, tako se prebujata tudi živalske izlo. Zato je potrebno, da kmetje pazijo v tem času na svoje živali in poskrbijo, da bodo potem vse leto zdrave in odporne. Zaradi pomanjkanja zadostne in dobre krme je letos mnogo živali komaj preživelo zimo in so sedaj v zelo slabem zdravstvenem stanju ter so tudi zelo slabo rejene. Ker ni več na razpolago mnogo sena, bomo morali kaj hitro preiti s suhe na zeleno krmo.

Ko se pojavi taka potreba, moramo zadnje seno pomešati z zeleno krmo in nekaj dni pokladati tako mešanico, da se prebavni organi počasi privadijo zelenjavi, ker če sicer nevarno, da živali obolijo na grliži. Primerno mehko blato izločujejo spomladi, ko pričenejo žreti zeleno krmo, vse domače živali in je to nekaj naravnega, če že ne potrebujemo. Uživanje zelenjave učinkuje namreč dobrodelno in odvajalno na prebavne organe kakor tudi osvežujoče na celo telo. Marsikateri bolezniki kakor kostnolomnica, volčič, zaprtje, črevesni katarji itd. ozdravijo spomladi s pašo v nekaj dneh, medtem ko se pozimi upirajo vsem, pa tudi najboljšim zdravilom. Če je le mogoče, naj gre vsa živina spomladi vsaj za nekaj časa na pašo in s tem na zrak.

Pri govedu so kaj rade polavijo spomladi uši posebno na vratu in zadnjem delu telesa. Uši so zelo male in jih včasih le s težavo opazimo, žival pa se, če le more, drgne

širjena okoli vsega Tržaškega ozemlja. Ko živali oboli, je skoraj gotovo izgubljeno, ker proti tej bolezni ne poznamo učinkovitega zdravila. Če proti nevarnosti, je najbolje, da se mladiči zaščitno cepijo. Druga svinjska bolezen, ki se prične pojavljati spomladi, je prašičja rdečica, proti kateri moramo pravočasno cepiti vse prašiče.

Tudi perutnine ne smemo pozabiti

spomladi. Marsikateri kurnik je zaradi kokošje kuge prazen. Prišel je čas za podlaganje in pridne gospodinje bodo v nekaj mesecih spel oživele svoja dvorišča s perutnino. Pazijo naj le, od kod prihajajo jajca za valjenje, da ne bi zanesle v hišo kokošji tifus ali grižo piščet, ker bi potem bil ves njihov trud zaman. Ko bodo piščančki malo odrasli, naj se cepijo proti kugi, da se žalostna slika prejšnjega leta ne ponovi. Če bi se pojavila perutninska kolera v bližini, naj se perutnina cepi tudi proti tej bolezni.

M. L.

Prebava krme

Oglejmo si na kratko, kakim spremembam je podvržena hrana, preden jo telo uporablja.

Krma, ki jo polagamo živalim, in hrana, ki jo zavžije človek, je sestavljena v glavnem iz beljakovin, ogljikovih hidratov in iz tolišč. Predem dobijo vse te sestavine krme tako obliko, da lahko preidejo v kri, ki jih potem raznaša po vseh delih telesa, kjer jih žival potrebuje, so podvržene najrazličnejšim spremembam, ki se začnejo že v ustih in končajo v debelem črevesu.

V gobcu žival hrano razgrize, zdrobi in zmelje. Pri tem delu se hrana pomeša s slino, ki začne takoj delovati. Pod vplivom sline se začne spreminjati škrob že v ustih v sladkor (glavno pri človeku in enokopitnikih).

V želodcu se pomešana hrana s kislim želodčnim sokom, ki začne delovati na beljakovine in jih spreminjati v enostavnejše snovi (peplo-

in pomaga pri prebavi hrane). Ti sokovi uničijo kislo želodčnega soka in začnejo razkrajati beljakovine, ki še niso bile spremenjene v želodcu. Potem nadaljujejo razkrajanje škroba v sladkor, ki se je začelo že v ustih in nadaljevalo v mali meri v želodcu. Nadalje razkrajajo ti sokovi tudi tolišča in jo spreminjajo v enostavnejše oblike. (mastne oblike).

Razen tega nastane v želodcu kvašenje, ki ga povzročajo bakterije. Razkrajajo se beljakovine in tvorijo se smrdeči plini. Razkrajanje bi slo še naprej, nastalo bi gnitje, kar bi bilo za telo strup. To gnitje pa zabranjuje žolč, ki obdrži kvašenje v dopustnih mejah.

V debelem črevesu izgublja neprebavljena kaša, ki je telo ni uporabilo, vodo in postaja vedno bolj trda. V tej obliki pride potem iz telesa.

Od hrane, ki je naredila pol skozi usta in želodec v črevo, pride za telo v poštev samo ona, ki je bila spremenjena od sline, želodčnih in črevesnih sokov v tekočo obliko. To tekočo hrano vsrka telo večinoma v tankem črevesu (pri človeku). V debelem črevesu se vsrkuje hrana v večji meri pri živalih, ki živijo pretežno od rastlinske hrane, posebno pri konju. Težko prebavljiva celuloza (seno in slama) se spremeni v velik meri šele v debelem črevesu v tako obliko, da je telo lahko vsrka.

Vsa tekoča hrana gre skozi tanko črevesno kožico in se zbira v posebnih drobnih cevkah, ki so podobne žilam. Te cevi se imenujejo, limfatične cevi in tekoča hrana, ki kroži v njih, je limfa.

Razloček med njimi in žilami je ta, da njih vsebina ni rdeča, kot je kri v žilah, ampak rumenkasto bele barve. Vse te male cevke se združijo v veliko limfatično cev, ki sprejema vso hrano iz črevesja. Iz te limfatične cevi pride potem hrana v kri in s krvjo po celem telesu, kjer jo stanjšje potrebuje.

Dr. I. B.

ne). Tudi škrob se spreminja v želodcu še naprej v sladkor in sicer zaradi delovanja sline, ki je prišla s hrano v želodec.

V tankem črevesu se napolni že deloma razkrojena želodčna vsebina s črevesnimi sokovi in žolcem (Kakor vidimo, pride v čreva tudi žol-

KRMLJENJE PLEMENSKIH PRASICKOV

ob drevje in mnogokrat tudi rani kožo. Take živali moramo nekajkrat namazati s strojnim oljem in golaz en bo izginila.

Vse živali izgubijo v pomladanskih mesecih staro dlako, to je, živali se ogolijo, kakor pravijo naši kmetje. Proces menjave dlake se pospeši s ščetkanjem, s čimer se obenem očisti in izdrgne koža. Če dlaka spomladi ne izpade, pomeni, da žival ni zdrava.

Marsikatera jalovka, ki se vso zimo ni pojala, se bo spomladi, in moramo zato paziti, da ne zakasnimo s pripustom. Sploh naj se poleti pregledajo vse jalovke, ker je v tem času zdravljenje najlažje in najsigurnejše.

Na Tržaškem ozemlju nimamo stalnih bolezni pri govedu in konjih in ni zato potrebno vsakoletno spomladansko cepjenje proti njim. V krajih pa, kjer se te bolezni pojavljajo, naj se živali pravočasno cepijo (proti vrančnemu in šumečemu prisadu).

Ker skoraj polovica kmetov nima še prašičkov, naj se pri nakupovanju pazi, da ti ne prhajajo iz okuženih krajev. Nevarnost je namreč velika, da se s pujskom ne prinese v svinjak in v vas tudi svinjska kuga. Če že imamo doma kakoga prašiča, ne smemo novo kupljenega postaviti v hlev s starim vsaj tri tedne, da se tako prepričamo morebitno okuženje. Ta bolezen je namreč še precej raz-

KRMILNA PESA

V kolikor večji meri se dandanes bavijo kmetovalci z živinorejo, toliko važnejše je postalo pridelovanje krmilnih rastlin, posebno takšnih, ki nam razen obilnega pridelka dajejo še dobro krmo za mlečno, pitavno in drugo živino. K takšnim krmilnim rastlinam moramo pristevati tudi krmilno pesa. Ta rastlina nam daje v ugodnih legah in razmerah in česmo izbrali ugodno vrsto 300 do 400 slotov pridelka na hektar.

Krmilna pesa je lahko prebavljivo in dobro učinkuje krmilo. Kakor je znano, je v pesi mnogo sladkorja, Vsakomur, ki je krmil mlečne krave s krmilno pesa, je gotovo znano in se je lahko o tem tudi sam prepričal kako dobro vpliva pesa na mlečnost krav posebno v zimskem času, ko primanjkuje svežih zelenih krmil.

Največje važnosti pri pesi je to, da si izberemo pravo vrsto, kajti

pril malokateri rastlini so letine tako odvisne od vrst, kakor pri pesi. Oglejmo si nekatere najvažnejše in najbolj priporočljive vrste pesa, ki pridejo pri nas najbolj v poštev. Pred vsemi moramo omeniti rdečo mamutovo peso, ki je podolgasta in raste na pol ven iz zemlje. Je prav rodovitna, potrebuje pa globoke in skrbno obdelane zemlje.

Druga važna vrsta je oberndorfska pesa, ki je polokroglaste oblike in raste skoro popolnoma nad zemljo, le drobni konec njene korenine tiči v zemlji. Zaradi tega se ta pesa lažje debeli, četudi ni zemlja tako skrbno zrahljana, samo da ji dobro pognojimo. Tudi plevel ji ne škoduje tako lahko. V jeseni, ko je zrela, jo je mnogo lažje ruvati iz zemlje kakor druge vrste, ki rastejo globlje v zemlji.

Tretja zelo važna vrsta je ekensdorfska pesa, ki je dolga in valjasta. Tudi ta raste skoraj popolnoma nad

Opravila v čebelnjaku

Z aprilom se prične že živahno življenje v panjih. Čebelar naj, če ni že tega storil, skrbno očisti panj in postrga dno, predvsem pa mora natanko pregledati panj in ugotoviti zlasti dvoje: ali ima panj dovolj me-

trotovo zalego, opustimo v tej dobi vsak poizkus, da bi ta trotovi panj rešili posebno zato, ker v tej dobi ni matice na razpolago in pa ker nas skušnja uči, da tak panj nerad sprejme matico. Najbolje je, da sal za

CVETOČE DREVJE DOBRO OBETA

du in drugič, če ima zalego. To pregledovanje naj se vrši ob toplim in mirnem vremenu.

Mraz in preprihi utegnejo občutno škodovati čebelar in zalegi.

Pri tem pregledovanju ni treba gnezda razdirati in vseh satnikov ven jemati; dovolj je, da vzamemo le stranske satnike, da se prepričamo ali je v panju dovolj medu. Zelo važno je, da se čebelar prepriča, ali je v panju matice. Če te ni, tudi zalege ne bo in čebelna družina se bo dan za dnem krčila.

Da je matice v panju, se prepričamo, ako opazimo, da nosijo čebele obnožino v panj, dasiravno ni to vedno nezmojljivo znamenje. Če čebele tekajo nemirno na hrani sem in tja, če razburjeno šumijo, zlasti če se dolgo ne umirijo in nekako jokajo, ko jih z dimom ali drugače razdražimo, je to znamenje brezmatičnosti.

Gotovost o malici dobi čebelar, če najde v satnikih zalego. Ako je to ugotovil, mu ni treba dalje iskati matice. Vse pregledovanje naj se vrši kolikor mogoče hitro, da se prepriča ropanje. Slednjic naj si čebelar zapiše uspeh pregledovanja, da si prehrani pozneje ponovno delo.

Ker pa zalega potrebuje toplote, bi bilo skrajno nevarno odstraniti ji popolnoma odejo, s katero so bile čebele opažene.

Če imajo čebele dovolj pokritega medu iz prejšnje dobe, je zelo priporočljivo med v satnikih odpreti (odkriti) z nožem ali vilicami; to vzpodbuja čebele ravno tako, kakor da bi jih krmili.

Če smo pri pregledovanju naleteeli na kako trotovkvo in na samo

salom vzamemo, poškrpimo čebele z medino vodo ter jih iz satnikov ofresemo. Panj sam pa odstranimo, ometene čebele se tedaj navadno razgube po drugih panjih.

Ako naletimo na slabiče, jih je treba združiti. To storimo tako: Obema panjema damo dan poprej enak duh, n. pr. s kafro ali meliso. Potem odvezamo obe matice, boljšo matico, to je ono, ki ima več zalege, spravimo v matično kletko, ki naj bo zamešana z voskom tako, da čebele matice same lahko opovstijo. Iz obeh panjev se združijo satniki z zalego, druge čebele se vse ometajo v dotičnj panj. Drugo matico z nekaterimi čebelami pa spravimo za rezervo.

Zelo važno je tudi, da se medišče v tem mesecu razširi, če je bilo zoženo. Dodajo naj se tudi v vališče medščne, zlasti ko je pričela obilna paša. Proti koncu aprila bo treba v naših krajih prevešati, to je odpreti bo treba čebelarim medišče. Ko zasedejo vse gazl v panju čebele in postaja pred vrati v vališču vse črno čebel, je čas, da jih prevesimo. Glede prevešanja so med čebelarji v rabi razni načini. Nekateri odpro le medišče in postavijo prazne satnike vanj, ne da bi kakšna no izvališče prevesli v medišče. Vendar je bolje, če odvezamo iz vališča vse satnike z zaprto zalego in jih prevesimo v sredo medišča. Satnike pa s svežo zalego ne pustimo v vališču in jih združimo ter ostali prostor napolnimo s praznimi, če mogoče izdelanimi satniki.

Na ta način dosežemo dvoje: razširi se gnezdo za novo zalego v vališču in v medišču postaja vsak dan več prostora za med, ko izleze pokrita zalega.

zemljo in je zelo priljubljena vrsta. Daje zelo obilen pridelok. Ima pa to slabo lastnost, da nima v sebi mnogo sladkorja in da začne kmalu gniti.

Okroglaste vrste, ki imajo obilo sladkorja, so se pokazale kot najtrebnejše. Semkaj pristevamo oberndorfsko peso. Zategadelj priporočamo, da poleg valjaste ekensdorfske sejemo tudi trpežno oberndorfsko peso, če hočemo živino krmili s peso do pomladi.

Ker je zelo važno, da si izberemo prave vrste, je treba seme naročiti ob pravem času in pri zanesljivih tvrdkah in zadržah ali še najbolje pri državnih semenarnah, ki nam gotovo nudijo pristno in izbrano seme.

Za dosoje visokih pridelkov je treba zemljo dobro gnojiti in sicer s hlevskim gnojem. Nobena druga poljska rastlina ni tako hvaležna za hlevski gnoj kakor ravno pesa.

Umljivo je, da ne bo pesa rasla na pušti zemlji. Čim boljša bo zemlja, čim bolj gnojna bo, tem večji

bo pridelok. Nekaj kalčijevega nitratu zelo poveča pridelok, kakor tudi polivanje z razredčeno gnojnico.

V naših krajih se opazuje, da se prideluje pesa več let zaporedoma na eni in isti njivi. To nikakor ni pravilno. Zemlja se s takim ravnanjem preveč enostransko izkorišča in daje zaradi tega slabe pridelke. Pa tudi razni škodljivci, posebno pesni odjed, se v tem primeru pojavijo.

Pri nas je največ v navadi, da presajajo na stalno mesto šele satdike, ki jih vzgajajo na posebnem prostoru ali v gredicah. Boljši pridelok nam daje naravnost na stalno mesto sejana in nepresajena pesa. Priporočamo sejati peso v vrste, ki so 40 do 50 cm narazen. V vrstah samih pa naj je druga rastlina oddaljena druge 25 do 30 cm.

Kot vse druge okopavine zahteva tudi pesa dobrega obdelovanja. Najmanj trikrat jo moramo skrbno okopati in očistiti plevela, kajti če plevel prerase peso, ji ta onemogoča rast, jo nekako zadušiti.

V Siciliji morijo sindikalne voditelje

V južni Italiji, zlasti pa v Siciliji, so se v zadnjem času zelo pomnožili umori sindikalnih voditeljev, ki so veleposestnikom in latifundistom na poti. Ti umori, ki jih izvršujejo plačani morilci teh agrarcev, so silno ogorčili vse italijansko delovno ljudstvo, zlasti ko je videlo, da vlada prav nič ne ukrene, da bi to zločinstvo zatrla.

Zločini pa se množe tudi ob raznih volivnih zborovanjih, saj so v nedeljo v bližini mesta Lecce v Puljah na volivnem zborovanju Demokratične ljudske fronte vrgli proti množici bombo in ubili dve osebi, nad dvajset pa jih ranili.

V znak protesta proti tem zločinom je v ponedeljek vse italijansko delavstvo stavkalo od 10 do 11 ure. Stavko je protestiralo proti umorom sindikalnih funkcionarjev, zlasti pa proti dejstvu, da niso doslej prijeli še nobenega morilca. Stavka je bila popolna, le delavci, zaposleni pri javnih napravah za vodo, elektriko in plin

ter pri železnici, so bili od stavke izzvzeti.

Stavki se je pridružil tudi tržaška delavstvo. Stavkali so v ladjedelnici Cv. Marka, Sv. Roka in tovarni strojev, tovarniški odbori pa so v imenu delavcev včlanjenih v ES poslali Splošni italijanski zvezi dela solidarnostne brzojavke, v katerih izražajo vse svoje ogorčenje nad ostudnimi zločini, ki jih fašisti vrše v Italiji

kakor v Trstu, kjer je bil nedavno umorjen tov. Planinsek, ter obljublja, da se bodo skupno z italijanskimi delavci borili do popolnega izkoreninjenja fašizma.

Večina delavcev Delavske zbornice je tudi stopila v stavko, toda nekateri uradniki, vpisani v Delavsko zbornico, se spavke niso udeležili ter tako še enkrat pokazali svoje reakcionarno lice. V ladjedelnici Sv. Roka v Miljah pa so stavkali samo socialistični člani Delavske zbornice.

V ostalih manjših podjetjih stavke ni bilo, pač pa so delavci poselali svoje solidarnostne brzojavke Italijanski splošni zvezi dela.

Sestanek balkanskih sindikatov v Sofiji

4. in 5. aprila je bil v Sofiji informativni sestanek predstavnikov osrednjih sindikalnih odborov balkanskih držav. Sestanek je vodil predstavnik balkanskih držav v izvršnem odboru Svetovne sindikalne zveze predsednik osrednjega odbora Enotnih sindikatov Jugoslavije Djuro Salaj. Sestanka so se udeležili jugoslovanski, romunski, albanski, grški in bolgarski sindikalisti. Na sestanku so razpravljali o pred-

logih, ki jih bodo poskale balkanske sindikalne organizacije Svetovni sindikalni zvezi v zvezi z njenim zasedanjem, ki bo prihodnjega maja. Ti predlogi so v glavnem naslednje:

Svetovna sindikalna zveza naj naslovi poziv na vse delavce sveta, da moralno in politično podprejo grško delavstvo ter mu tudi materialno pomagajo. Enako naj pomagajo ubežnikom, ženam in otrokom. Svetovna sindikalna zveza naj pozove sindikalne centrale vseh držav za ustanavljanje odborov za pomoč grškim ljudskim borcev! Poleg tega naj se organizira splošna protestna kampanja proti zatiranju v Grčiji in proti pobujanju sindikalistov. Tej kampanji naj se pridruži tudi kulturno-prosvetne organizacije in kulturni delavci Svetovna sindikalna zveza naj pozove tudi druge mednarodne organizacije, kot so Svetovna zveza demokratičnih žena, mladine itd., da odločno protestirajo proti krvaviemu terorju in vmešavanju anglosameriških imperialistov v grške notranje zadeve. Poleg tega naj svetovna sindikalna zveza zahteva od Organizacije združenih narodov, da postavi na dnevni red vprašanje umika ameriške in angleške vojske iz Grčije ter da se ustavi pomoč v orožju grškim monarhistam.

Poleg tega so poslali tudi predlog, naj Svetovna zveza pomaga tudi delavskemu razredu na Portugalskem v borbi proti Salazarjevi fašistični diktaturi.

Informativni sestanek sindikalnih central balkanskih držav je pokazal še enkrat njihovo popolno soglasnost v vseh prашanjih in njihovo voljo, da s svojo borbo pripomorejo k ohranitvi miru.

V SOVJETSKI ZVEZI

gnoje jarim žitaricam z letali

V južnih pokrajinah Sovjetske zveze je letos nastopila pomlad prej kot po navadi. Kolhozi in strojne traktorske postaje so pričakali pomlad popolnoma pripravljeno. Na jugu so posejali že nad milijon hektarjev jarim kultur. V mnogih krajih srednjeazijskih repu-

bljk so izvršili državne setvene plane zgodnjih žitaric mnogo bolj hitro kakor preteklo leto. To je velika zmaga kolhoznikov. Naravno je, da je za kolhoze Srednje Azije osnovna kultura bombaž. Na temelju visoke mehanizacije poljedelške proizvodnje je srednjeazijskim kolhozom uspelo v predvojni dobi, predvsem pa za časa vojne, da so hkrati z razvijanjem gojitve bombaža znatno povečali tudi posevke žitaric.

V Ukrajini, na Krimu in na severnem Kavkazu se je letos poleg setve jarim kultur tudi zelo razvilo delo in negovanje ozimnih žitaric. To delo je zelo važno za sovjetsko ekonomijo, saj odpade v pridelku žita 65 odst. na ozimino. Preteklo jesen so kolhozi zelo razširili površino za setev ozimne pšenice in rži. To površino so povečali v primeri z prejšnjim letom za 3,5 milijonov ha. Zaradi tega pa so kolhozniki sedaj podvezeli vse mere, da bi čim bolj zvišali donos teh ozimnih kultur. Izkušnje naprednih kolhoznikov, herojev so-

cialističnega dela so prikazale, da je treba v ta namen v rani pomladi, kakor hitro se stopi sneg, pognojiti ozimnih kulturam z razdrobljenim gnojem. Ponekod opravljajo pognojevanje kultur s pomočjo letal. Posebna mala letala, ki so opremljena z napravami za trošenje gnoj, se dvigajo z vzletišča, urejenih poleg kolhoznih polj, letijo v nizki višini nad ozimno pšenico ali ržo in trosijo enakomerno gnoj po zemlji, na kateri se je pravkar stopil sneg, ko le rastlinam prav posebno potrebna hrana, ki jo tedaj posebno uspešno vrkavajo.

Samo v Kubanu so letala pognojila nad 50.000 ha ozimnih kultur. Na splošno znaša površine pognojenih polj v osnovnih žitornih krajih, kjer goje ozimne vrste žita, to je v Ukrajini in na severnem Kavkazu več milijonov hektarjev. Te ogromne površine pognoje bodisi z naravnim gnojem ali umetnimi gnojili, bodisi z avioni ali na druge načine. Na vsakem hektariu ozimne pšenice ali rži, kjer opravljajo zelo zgodaj pomladi pognojevanje, dobivajo kolhozniki tri, štiri ali pa še več stotov žitnega pridelka več kot po navadi.

PEVSKI ZBOR PORTOROSKEGA UCITELJSKA, V OZADJU ROVINJ.

Iz sindikalnega življenja v Nemčiji

O sindikalni dejavnosti v Nemčiji se je malo čuje, toda nemško sindikalno življenje se dobro razvija.

Januarja meseca je bila na Bavarskem prva mladinska sindikalna konferenca, ki so se je udeležili delegacije iz vseh zasedbenih področij. Iz poročil je bilo razvidno, da je bilo v sindikalni organizaciji včlanjenih do 1. avgusta 1947, v vsej Nemčiji okoli 834.000 mladincev in mladink od 21. letom, januarja pa je to število že preseglo milijon.

Sindikati so dosedaj posvečali veliko skrb zakonodaji za zaščito mladine, strokovnim in tehničnim šolam, prehrani mladine itd. Tudi vzgoji sindikalnih kadrov so posvečali veliko pažnjo. Več tisoč mladincev je obiskovalo osemdnevne sindikalne tečaje po vsej Nemčiji.

Zveza svobodnih nemških sindikatov iz sovjetske cone in iz velikega Berlina je odbila vabilo angleških sindikatov za udeležbo na sindikalni konferenci 16 držav, ki so sprejele Marshallov plan. Sindikati so poslali angleškemu sindikatom brzojavko, v kateri je napisano med ostalim:

»Ker pristajamo na odločbe glavnega sveta Svetovne sindikalne zveze, ki se je sestala v Pragi, in na določbe mednarodne konference nemških sindikatov, ki hočejo stopiti v Svetovno sindikalno zvezo, se ne moremo udeležiti vaše konference. Mi se borimo za gospodarsko in politično enotnost Nemčije, za sklenitev mirovne pogodbe z vso Nemčijo in proti Marshallovmu planu, ki cepi Nemčijo. Zato ne moremo pristati na sodelovanje z vami.«

Skrb sindikatov FLRJ za delavske počitniške domove

Ni dolgo od tega, ko se je neki tržaški italijanski list pritoževal nad tem, da v opatijski hotelih ni več srečevati one žlahtne gospode kot nekdanj, temveč da se tam sprehajajo, oh groza, mušvi opankurje. In list se je nad tem zgražal. Nikakor ne bi mogel bolje pokazati svojega nazadnjaškega lica, kakor je pokazal ravno s tem svojim člankom.

Res, v Jugoslaviji skrbijo za delavce in jih pošiljajo v taka letovišča, o katerih se jim v stari Jugoslaviji ni smelo niti sanjati. Letos bodo že 15. aprila začeli po vsej Jugoslaviji delovati počitniški domovi. Centralni odbor Enotnih sindikatov Jugoslavije je izvedel poslednje priprave, da bi počitniški domovi mogli sprejeti čim večje število delavcev.

Lansko leto so imeli ti domovi veliko vlogo za odpočitek delavcev. Delovalo je osem počitniških domov zveznega značaja, med katerimi tudi domova v Martuljku in v Opatiji. Skozi te domove je šlo

lansko leto nad 9.100 delavcev. Poleg zveznih domov pa so še republiški.

Letos se bodo počitnice vršile po planu, vsak delavec bo plačal za popolno oskrbo 70 dinarjev na dan.

DEKLETA IN MLADINCI SE PRIPRAVLJAJO ZA 1. MAJ 3

MLADINA NA AVTOMOBILSKI CESTI Beograd - Zagreb

Prvega aprila so se začela velika dela na vseh mladinskih gradiliščih v Jugoslaviji, predvsem na avtocesti »Bratstvo in enotnost« Beograd - Zagreb, v novem Beogradu, v tovarni orodnih strojev »Ivo Lola Ribar« v Železniku. Po obsežnosti dela in nalog, ki si jih je postavila ljudska mladina Jugoslavije, je na prvem mestu gradnja avtoceste »Bratstvo in enotnost«. Pri tej delovni akciji bo sodelovalo največje število mladinskih delovnih brigad, skupno s 60.000 mladinci in mladinkami.

Med prvimi brigadami, ki so prispele na gradilišče mladinskega dela avtomobilske ceste, je tudi Vojkova brigada iz Postojne. Mladina bo zgradila 120 km ceste. Prva skupina prve izmene šteje 39 mladinskih brigad. Ob koncu aprila bo te brigade zamenjala druga skupina prve izmene.

V izvajanju nalog petletnega plana so začeli avtomobilsko cesto Beograd - Zagreb graditi že lani. Zgrajenih je bilo 42,5 km ceste. Na beograjskem

odseku je bilo lani zgrajenih prvih 28 km, na zagrebškem odseku pa 14,5 km.

Letos bo mladina sama zgradila nadaljnjih 120 km ceste v smeri iz Beograda proti Zagrebu. Republiško podjetje »Novi put« bo zgradilo nadaljnjih 45 km v smeri Zagreba proti Beogradu, tako da bodo letos zgradili skupno 165 km te ceste in bo do konca leta zgrajeno vsega skupaj 208 km. Ker znaša dolžina te ceste 382 km, bo cesta verjetno zgrajena že ob koncu prihodnjega leta, saj bo treba prihodnje leto zgraditi le še 174 km, poleg tega bodo letos začeli tudi gradnjo drugega dela te ceste iz Zagreba do Ljubljane, ki bo zgrajena že v prvi petletki. Člani Ljudske fronte mesta Zagreba so se namreč zavezali, da bodo letos zgradili prvih 9,5 km ceste.

Mladina bo letos zgradila torej 70% celotne dolžine trase. Cesta bo večkrat križala železniške proge in trasa te proge ne gre nikjer neposredno skozi naselja. Za križanje železniških prog in važnejših cest bodo zgra-

jeni nadvozi in podvozi. Trasa proge je speljana skoraj ravno, največji vzpon znaša le 3%. Vse to bo omogočilo motornim vozilom brzino do 150 km na uro, kar pomeni, da bo vožnja z dobrim avtomobilom iz Beograda do Zagreba trajala le okrog 3 ure. Cestišče bo skupaj z zaščitnimi pasovi široko 9 m. Zaenkrat bo zgrajeno samo eno cestišče, ko pa se bo promet povečal, bo zgrajeno še drugo enako cestišče, tako da bo za vsako smer vožnje eno cestišče, med obema pa bo štiri metre širok zelen pas. Cestišče samo pa bo izdelano deloma iz betona, deloma bo asfaltirano, deloma pa izdelano iz granitnih kock, kakor bo to na posameznih odsekih najbolje ustrezalo tehničnim pogojem kakor tudi razpoložljivemu materialu.

Zgrajitev 120 km dolge ceste bo zahtevala izredno obsežna dela. Če tudi gre trasa po ravnem, bodo znašala vsa zemeljska dela okrog 3,3 milijona kubičnih metrov, ker bo cesta zgrajena v naslup. Ker gramoza ni v neposredni bližini, bo treba iz gramoznic ob Savi pripeljati na traso okrog 150.000 vagonov gramoza, poleg velikih količin lomljenega kamna, tolčenca, kock za tlakovanje in drugega materiala. Vsak dan bo treba pri-

peljati na gradilišče okrog 1000 vagonov materiala. Za razvoz materiala bo treba vzdolž trase zgraditi začasno normalnotirno progo, ki se bo odcepila od prog, ki vodijo proti Savi.

Do konca marca so že položili 37 km pomožne normalnotirne proge. Tudi precej drugega materiala so navozili. Za sprejem mladinskih delovnih brigad je bilo treba mnogo pripraviti. Zgradili so mnogo barak za mladinske brigade s kuhinjami, ambulantom in drugimi prostori. Pripeljali so kotle, posodo, uredili ambulante, sprejemne centre, kopališča, sprejemne kuhinje, skopali vodnjake itd. Vsa pripravljana dela je vodil štab mladinskih delovnih brigad, ki ima svoj sedež v Sremski Mitrovici. Na gradilišču so že pred splošnim začetkom del prispeli številni mladinci, ki sestavljajo glavni štab in štabe sekcij, poleg tega pa še drugi mladinci, ki so obiskovali razne tečaje in kratke seminarje.

Veliko pozornost posveča štab tudi kulturno-prosvetnemu delu, predvsem pa tečajem za nepismene mladince in mladinke. V glavnem štabu so zbrali 20.000 raznih knjig, ter jih dodelili brigadnim knjižnicam, katere je že vsaka brigada prinesla s seboj.

Inženirji in tehniki so že pred začetkom del pospešeno pripravljali v glavnem štabu podrobne načrte, na terenu pa merili traso. Medtem pa so že prvi buldožerji odstranili humus na precejšnji površini. Pričeli so se tudi nižji in srednji strokovni tečaji za strokovna dela, ki so potrebna pri gradnji same ceste. Poleg tega pa se vrše tudi drugi tečaji za strokovno usposobitev v drugih gospodarskih panogah. Priredili so tečaje za knjižničarje, za delo v zadržanih domovih in posebni tečaj za kinooperaterje. Blizina Beograda pa omogoča pogostejše obiske vidnih javnih delavcev, ki imajo strokovna predavanja. Vse življenje je organizirano tako, da je različno delo na gradilišču koristno združeno z učenjem in zabavo.

Pri delu na progi se bo še bolj utrdilo bratstvo ne le med mladino Jugoslavije, temveč tudi med mladino drugih držav, kajti številne inozemske brigade bodo prišle pomagat jugoslovanski mladini, da izvrši prevzeto veliko delo. Ni dvoma, da bo ljudska mladina Jugoslavije tudi letos pri gradnji avtomobilske ceste pokazala delovni polet, ki ji bo v velik ponos.

Zadružni tečaj v Portorožu

vzgoja nove kadre za naše zadruga

Ob koncu tega meseca, namreč 24. aprila se bo zaključil v Portorožu naš prvi zadružni tečaj, ki se je začel 12. januarja. Ta tečaj je bil zelo potreben, ker zadružništvo zavzema vedno večjo važnost v gospodarskem življenju in napredku. Zadruga pa lahko uspeva in se razvija v zadolžstvo in dobrobit članov le, če imajo dober kader, zmožne ljudi, ki imajo veselje in znanje, so poštenj ter so tudi idealno podkovani in imajo v krvi čut zadružništva.

Zato bo prve dni maja začel zopet drugi tečaj, ki pa bo trajal le dva meseca.

Sedaj, prvi tečaj, je pokazal prav dober uspeh. Tečajniki so pridobili največ na jeziku, računovodstvu in pravilnem pojmovanju zadružništva. To se lahko opazi tudi na stenčasu, ki je vedno bolj poln prispevkov, ki so vedno boljše po obliki in vsebini.

Pa ni tako lahka na tečaju. Mehkužni lenuharji bi se prestrašili. Naših 38 fantov, od teh tudi sedem deklet, pa se ne vda. Dopoldne je pouk, popoldne pouk, zvečer pa učenje. Stari očka Furlan, ki vodi tečaj, pa je vedno z njimi, jim pomaga in jih vzgaja. Tako bodo naše zadruga dobile v kratkem prvo skupino mladih sil. Prav gotovo ti tečajniki po dovršenem tečaju, ko bodo nastopili službo, ne bodo zaprli knjig in zvezkov. Na tečaju so mnogo pridobili, obenem pa so spoznali, da potrebujejo še in še znanja. Tečajniki, ki bodo uspešno dovršili tečaj, bodo potem razdeljeni po raznih zadrugah, kot pomožni knjigovodje, skladiščniki in pomočniki.

Poleg teoretičnega pouka imajo mnogo praktičnih vaj. Imajo svojo zadržno, redno imajo svoje seje ter vodijo zapiske in knjigovodstvo. Vsak ima vzorce vseh knjig za račune in vse, kar je v zvezi s poslovanjem za druge.

Tečajniki so nadarjeni in marljivi. Vse kaže, da jih bo skoraj polovica končala tečaj z odličnim uspehom. Da je to res, se lahko opazi že v samem vzredu. Stenčas je vedno poln, stene so vse polne raznih risb in napisov,

po klopih pa brskajo med odmorom po zvezdih. Čedni so.

Tečaj vodi tovariš Janko Furlan, ki ga čitatelji našega lista že poznajo. Ravno te dni, ko je praznoval svojo 60. letnico, smo obiskali njega in njegov tečaj. Čeprav ima že 60 let, še krepko stoji na nogah, vodi tečaj kateremu je duša, sodeluje v naš list in se zelo zanima za napredek našega zadružništva.

Vprašali smo ga, kaj misli o tečaju in o naših zadrugah. Tako je odgovoril:

«Zadružništvo pri nas se bo prav na podlagi tega tečaja zelo utrdilo. Potreben pa bi bil višji, daljši zadružni tečaj, da bi usposobil kader za odgovorna mesta. Najbolj nam je potreben dober kader. Za zadružništvo pa so dani vsi pogoji, zlasti ker ga ljudska oblast podpira in ljudstvo čuti potrebo po njem. Posvečati bi morali pa več pozornosti naši mladini tudi v tem pogledu. Mladino bi morali vzgajati že v šolski dobi v duhu zadružništva in ji vzbuditi veselje do tega ter jo s tem seznanjati.

S tem se poslovim od tečajnikov in našega Furlana, ki s polnimi rokami dela praznuje med našo mladino svojo 60. letnico.

Vanganel za 1. maj

Do 1. aprila so nabrali v Vanganelu 88 litrov vina, 325 jajc, 50 kg koruzne moke in 6 kg slanin.

V Vanganelu se tudi marljivo vadijo za fizikturni nastop. Na prvomajsko proslavo pa bo šla skoraj vsa vas.

Kje se jih največ vadi

V koprskem okraju so na prvem mestu po številu telovadcev za prvomajski nastop Smarje s svojimi 283 fizikturniki. Portorož, kjer se jih vadi 276, Koštabona, ki ima 234 vpisanih, Čežarji so dosegli 210, Marezige pa 160 telovadcev za 1. maj.

Kmetijska nabavna in prodajna zadruga v Trstu sporoča vsem članom in odjemalcem, da ima že v razprodaji pravo jugoslovansko galico ter najtinejše žveplo po zmernih cenah. Prejela je že škropilnice in žveplalnike Vermorel, Volpi ter drugih prvovrstnih znamk. V svojem uradu ul. U. Foscolo št. 1, tel. 94386 sprejema naročila vsakovrstnih strojev tudi za valilna jajca ter za piščance.

Vezane cene tudi v Istri

S 1. majem se začne tudi v Istri, ki je pod upravo Jugoslovanske armade, trgovina z vezanimi cenami in prosta prodaja industrijskih pridelkov.

Po vseh vaseh in mestecih istrskega okrožja so sedaj sestanki, na katerih javni uslužbenci in aktivisti razlagajo ljudstvu način, važnost in cilj vezanih cen in proste prodaje. Na masovnih zborovanjih posega ljudstvo zelo pogosto v debato in sprašuje za razna pojasnila.

Do tega je bilo mogoče priti, ker so to dosegli tudi v Jugoslaviji. V Jugoslaviji pa je to sedaj mogoče, ker daje petletni plan že prve vidne uspehe. Tovarne delajo, zaloge blaga in tovarniških izdelkov se kopičijo po zaslugi delovnega jugoslovanskega ljudstva.

Z vezanimi cenami in prosto prodajo bo še bolj oživele trgovina in do-

tok blaga na trg. To je velik korak naprej k boljši bodočnosti, to je prvi korak v drugem letu petletke.

Seveda so vsi ostanki domače reakcije občutili na tem dejstvu hud udarec. Zato se poslužujejo sedaj raznih laži in poskušajo preplašiti z neresničnimi vestmi naše kmečko ljudstvo. Pa naj le rogovilijo, saj jim ne bo nič koristilo. Kmet sam bo dobro razumel in videl, kje je njegova korist. Svoje blago bo lahko prodal na en ali drugi način, zanj pa bo lahko kupil stroje, tekstilno blago, orodje in drugo, kar bo potreboval.

O vezanih cenah v Jugoslaviji smo že v našem listu pisali. V prihodnjih številkah pa bomo opisali in razložili odredbe ljudske oblasti v istrskem okrožju. Spetoma pa bomo v našem listu obrazložili vse nejasnosti in vprašanja, ki bodo v zvezi s tem nastala.

KAJ SO NAPRAVILI V ISTRI v prvem mesecu tekmovanja

S prostovoljnimi delom prispevajo v Istri k čimprejšnji obnovi in gospodarski utrditvi. Star pregovor pravi: zrna pri zrinu — pogača, kamen pri kamnu — palača. To pa še najbolj večje zanimanje in navdušenje za prona tisoče delovnih rok!

V dvomesečnem tekmovanju je predvideno tudi udarniško delo na več važnih objektih skupne važnosti. Doseženi uspehi so zadovoljivi, lahko pa bi jih še prekoračili, če bi pravočasno preskrbeli za dobro organizacijo, načrtnost in usmeritev delovne sile in sredstev. V nekaterih primerih pa bi bila potrebna večja disciplina na delu samem. Kdor pride na skupno delo, mora spoštovati neko disciplino in red, da ne ovira ter moti še drugih. Na splošno pa se je od ene nedelje do druge opažalo vedno večje zanimanje in navdušenje za prostovoljno delo. To nam dokazujejo sledeče številke.

Na cesti v Izoli je bilo v prvem mesecu opravljenih 498 delovnih ur,

v Smarjah 1264 ur, v Vanganelu 64, pri Sv. Antonu 18, v Piranu 200, v Kortah 16, za dijaški dom v Smedeli 1451 delovnih ur, za kanalizacijo pri Ankaranu 3755 ur, za bolnico v Piranu 224, na polju v Čežarjih pa 395 ur.

Prvi maj v Trstu bo mogočen odgovor tržaškega ljudstva v sem vojnim hujskačem

V bujskem okraju je bilo prvo nedeljo opravljenih skupno 2636 delovnih ur, drugo nedeljo 1869 ur, tretjo pa 2012 ur.

Skupno je v istrskem okrožju v prvem mesecu tekmovanja opravilo 3350 ljudi nad 13317 prostovoljnih delovnih ur. V tem pa niso vštete vse ure prostovoljnega dela po raznih uradih in ustanovah.

RAZGIBANO ZADRUŽNIŠTVO

v istrskem okrožju

V zvezi z majskim tekmovanjem je v Istri velika razgibanost med zadrugami vsega okrožja. Povsod so sestanki zadružnikov in zadružnih funkcionarjev, na katerih razpravljajo o tekočih zadevah. Na teh sestankih prikazujejo napake in uspehe dosedanjega dela ter sprejemajo načrte za bodočnost.

Tako so se v maju sestali tajniki vseh nabavno-prodajnih zadrug Kopršine, a dan pozneje Bujsčine, Razpravljali so o tekmovanju, nabavi

žvepla, zbiranju vina ter o odkupu sadja in zelenjave. Podzveli so tudi važne ukrepe.

Poleg ostalega so bile na dnevnem redu še druge zadeve v zvezi s poslovanjem zadrug, njihovega odnosa do drugih gospodarskih organizacij, predvsem do zadržne poslovne zveze in do lastnih članov. Tudi v tem pogledu so bili sprejeti važni sklepi.

Posojilnice in hranilnice so začele s svojim poslovanjem in opaziti je vedno večje zanimanje za kredite. Ti krediti so za našega kmeta velike važnosti, če se jih bo pri svojih kreditnih ustanovah posluževali še večje važnosti pa bo dejstvo, da se bojo pri kreditnih zadrugah zbirali prihranki našega delovnega ljudstva. V nedeljo 4. t. m. je bila ustanovljena v Izoli posojilnica in hranilnica, s čimer se je še bolj spopolnila mreža kreditnih zadrug v Kopršini.

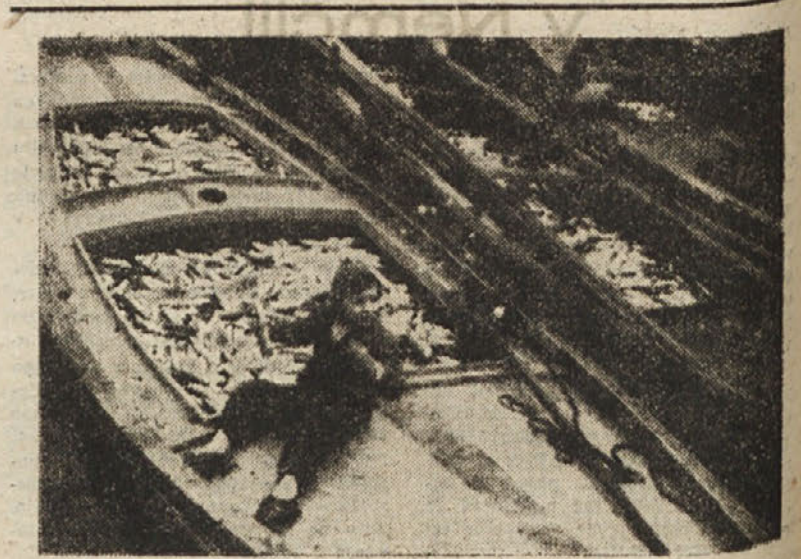
Veliko zanimanje vlada tudi za gradnjo zadružnih domov, zlasti v nekaterih vaseh, kjer se posebno občuti pomanjkanje potrebnih prostorov za zadruga in prosvetne organizacije. Tudi v tem pogledu je opaziti veliko razgibanost.

Povsod so občni zbori zadrug. Pred kratkim so bili v Savudriji, Sv. Lovreču, Marušičih, Brtničih, Novi vasi, Grožnjanu, Materadi in Pobegih.

Ustanovljena je bila tudi vinarska zadruga (zadržna gostilna) v Brtničih. V najkrajšem času se bodo ustanovile še razne druge po vsem okrožju.

KORDONI HRUSK V CVETJU

PO OBILNEM RIBOLOVU

Naš zadružni tečaj

REVIZIJA

Vseka zadruga mora ob vsakem času sprejeti revizijo vsega svojega poslovanja in vse svoje imovine, zlasti blagajne, računskih in ostalih knjig, računov in računskih dokazil, dopisov, blaga in naprav.

Revizijo opravljajo strokovni revizorji pristojne revizijske zveze. Kvalifikacije, pravice in dolžnosti revizorjev glede opravljanja revizij predpiše zadržna zveza s pravnikom.

Oblasti morajo na vloge zadružnih revizorjev ukreniti vse, česar je treba, da se zagotovi hiter in pravilen pregled.

Revizor mora vršiti svojo dolžnost s skrbnostjo in opreznostjo rednega poslovnega človeka, po zakonitih predpisih in po pravilniku, ki ga izda zadržna zveza.

Člani upravnega in nadzornega odbora kakor tudi uslužbenci zadržne morajo dajati revizorju resnična, točna in popolna po-

jasnila o vsem kar je potrebno, da se opravi revizija pravilno in kar najhitreje. Revizor sme ob času revizije sklicevati seje upravnega in nadzornega odbora za razpravljanje o predmetih ki so v zvezi z revizijo.

REVIZIJSKA POROČILA

O vsaki opravljeni reviziji mora revizor sestavi pismeno poročilo, v katerem zlasti navede, ali je ugotovil kršitev zakonitih predpisov ali pravil in katere, ali so v redu spisek članov in listine, na katere se opira, in ali so izvršena navodila in odredbe, ki jih je dala revizijska zveza ob prejšnji reviziji.

Revizor izroči poročila upravnemu odboru revizijske zveze, ki ga s svojimi pripombami, navodili in odredbami dostavi upravnemu odboru zadruga; leta pa priobči revizorjevo poročilo in rešitev revizijske zveze neutegoma nadzornemu odboru.

Upravni odbor zadruga mora v roku, ki mu je določen v rešitvi revizijske zveze, v mejah svoje pristojnosti izvršiti odredbe revizijske zveze. Vrh tega mora postaviti upravni odbor na dnevni red prve naslednje skupščine branje revizorjevega poročila in rešitev revizijske zveze kakor tudi vse predloge, kako naj se ustreže tistim odredbam, katerih izvršitev spada v področje skupščine. Od razmer je pač odvisno, ali naj skliče upravni ali nadzorni odbor takoj izredno skupščino.

Revizorjevo poročilo in rešitev revizijske zveze se morata na skupščini v celoti prebrati, prebere pa ju eden izmed overoviteljev zapisnika. Revizijska poročila in sklep revizijske zveze se morata prebrati, preden se glasuje o odobritvi letnih sklepnih računov, preden se podeli razrešnica in preden se volijo člani upravnega odbora, če so ti predmeti na dnevnem redu.

Revizorjevo poročilo in rešitev revizijske zveze se morata na skupščini v celoti prebrati, prebere pa ju eden izmed overoviteljev zapisnika. Revizijska poročila in sklep revizijske zveze se morata prebrati, preden se glasuje o odobritvi letnih sklepnih računov, preden se podeli razrešnica in preden se volijo člani upravnega odbora, če so ti predmeti na dnevnem redu.

Revizorjevo poročilo in rešitev revizijske zveze se morata na skupščini v celoti prebrati, prebere pa ju eden izmed overoviteljev zapisnika. Revizijska poročila in sklep revizijske zveze se morata prebrati, preden se glasuje o odobritvi letnih sklepnih računov, preden se podeli razrešnica in preden se volijo člani upravnega odbora, če so ti predmeti na dnevnem redu.

IZVRŠITEV SKLEPOV REVIZIJE

Če upravni odbor po zaslusanju nadzornega odbora spozna, da bi bila izvršitev kake odredbe revizijske zveze škodljiva za zadruga, mora predložiti stvar skupščini, na kateri se predložita revizorjevo poročilo in rešitev revizijske zveze.

Če skupščina ne odobri stališča upravnega odbora, mora upravni odbor odredbo revizijske zveze izvršiti, razen če bi se s tem kršil zakon ali pravila.

V prednjem primeru, kakor tudi tedaj, če odobri skupščina stališče upravnega odbora, sporoči leta odločbo skupščine s svojimi pripombami revizijski zvezi.

Revizijska zveza se sme v omejenih primerih poslužiti vseh zakonitih sredstev, ki so ji na razpolago.

Če bi revizijska zveza izključila iz svojega članstva zadruga, ker se upira izvršiti njene odredbe, se sme zadruga pritožiti na občni zbor zveze.

STROŠKI REVIZIJE

Stroške redne revizije trpe zadruga, kolikor jih ne poravnava revizijska zveza, v kateri so veljane, stroške izredne revizije pa tisti, ki

so jo izzvali če ugotovi revizija njihovo krivdo.

Če se zadruga in revizijska zveza ne moreta sporazumeti o višini stroškov ali v vprašanju, kdo naj trpi stroške izredne revizije, odloči o tem občni zbor zveze.

TAJNOST REVIZIJE

Revizorji in člani upravnega in nadzornega odbora revizijskih zvez in njihovo osebje morajo varovati tajnost o poslovnih razmerah in posameznih poslih pregledanih zadrug, kolikor jih zvezo ob reviziji ali na drug način v izvrševanju svojih dolžnosti. Te dolžnosti ni nasproti pristojnim oblastvom, kar se tiče pregledane zadruga ali članov njenega upravnega in nadzornega odbora.

KONCNE DOLOČBE

Zadruga in njihova zveza v istrskem okrožju so oproščene vseh pristojbin za ustanovitev, registracijo, potrditev knjig in overovljenje podpisov članov upravnega odbora in pooblaščenec.